

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana, Puccinijeva ulica št. 5, II. nad., telefoni od 31-22 do 31-26
Račun Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 4.50 L, polletno 9.- L, celoletno 18.- L; za inozemstvo: celoletno 30.40 L
Posamezna številka 50 cent.

Pregled vojnih in političnih dogodkov

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 15. t. m. tole vojno poročilo: Naši morizirani oklopni oddelki

so prisilili vzhodno od Mekilija nasprotnikove patrolne oddelke po kratki borbi k umiku.

Italijanska in nemška letala so nadaljevala intenzivne in uspešne napade na sovražnikovo zaledje. Bombardirane so bile pristaniške naprave v Tobruku in razpršena zbirališča čet in motoriziranih vozil. Nemški lovci so v spopadih v zraku uničili 5 letal tipa »Curtiss«. Nemška letala so brez prestanka dan in noč bombardirala pomorska in letalska oporišča na Malti. Opaženi so bili mnogi siloviti požari. Večkrat po vrsti so letalske sile v vzhodnem delu Sredozemlja napadle sovražnikove pomorske konvoje. Italijanska torpedna letala so v strmo-

potenila veliko sovražno trgovinsko ladje in neko drugo hudo poškodovale. So napadla številne parnike velike in srednje tonaže, ki so bili zadeti z bombami velikega kalibra. Tri ladje so bile z gotovostjo potopljene. Uspešno so bile zadete tudi spremeljvalne ladje. Eno naše izvidniško letalo, ki so ga hudo napadli štirje angleški lovci, je enega izmed njih sestrelilo in se vrnilo po izpolnitvi svoje naloge. Tudi to noč so sovražna letala vrгла nekaj bomb na Katanijo, ne da bi povzročila škodo. Eno pri napadu sodelujoče letalo se je zadelo od izstrelkov protiletalskega topništva in plamenih zrušilo v morje.

Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo vojno poročilo, iz katerega povzemamo:

V raznih odsekih vzhodnega bojišča je nadaljeval sovražnik svoje brezuspešne napade.

Ti napadi so se zrušili s posebno hudimi izgubami zanj. V mnogih primerih so bile sovražne sile vržene nazaj. Več obkoljenih skupin sovražnika je bilo stisnjeno skupaj in od zvez odrezani deli nasprotnika uničeni ali pa ujeti. Močne sile letalstva so razpršile sovražnikova zbirališča in oskrbovalne kolone.

V teku bitke ob vzhodnem izhodu iz Rokavskega preliva 12. februarja so po istem poročilu

napadli nemški rušilci in brzi čolni angleške brze čolne, izmed katerih so dva potopili.

Neki minolovec je rešil 35 mož posadke potopljenega stražnega čolna, ki predstavlja edino nemško ladijsko izgubo v teh bojih. Podmornice so potopile pri napadu na konvoje na Atlantiku eno korveto in tri sovražne trgovinske ladje. Štiri nadaljnje ladje so bile s torpedi močno poškodovane. Na morju severno od Tobruka so nemška bojna letala zadela dve vojni in dve trgovinski ladji v močno zavarovanem konvoju. Računa se s potopitvijo enega rušilca in ene prevozne ladje. Razen tega je bil v tobruškem pristanišču močno poškodovan manjši tovorni parnik.

Glavni stan japonske vojske sporoča, da so se angleške čete v Singapuru brezpogojno vdale.

General Jamašita, poveljnik japonskih čet v Malaji, in general Percival, poveljnik angleških sil, sta podpisala predajno listino, ki zaključuje vojskovanje na Malajskem polotoku. Uradno sporočilo iz Batavije pravi, da so Japonci zasedli otoke Anambas, vzhodno od malajskega polotoka. Japonski padalci so dalje zavzeli Palenbang, važno petrolejsko središče na otoku Sumatru. Iz tega kraja so Holandci dobivali letno nad dva milijona ton petroleja. Obenem je Palenbang važno oporišče za obrambo otoka samega.

Kdor ima vrt, naj se pobriga za dobro seme

Le v lastno korist nam bo, če bomo obdelali vsak košček zemlje

Ze lansko leto so ljubljanski občani začeli vrtnariti kar na debelo in kmetovati posebno tudi na zemljiščih, ki jim jih je dala na razpolago mestna občina. Začetniki seveda niso imeli takega uspeha, kakršnega so pričakovali, ker pač še niso znali pravilno obdelovati zemljo. Predvsem so jo premalo gnojili. Sicer letina sploh ni bila prav dobra, ker je zelnjava zelo trpela zaradi raznih zajedalcev in tudi zaradi suše. Navzlic temu pa bodo lanske skušnje letos že mnogo pomagale, da bodo uspehi boljši in razveseljivejši. Podrobnih navodil seveda ne moremo dati, saj moramo našim listom in strokovnim časopisom biti zares haležni, da nas dan na dan poučujejo o vrtnarstvu tako podrobno in razumljivo, da bo tudi začetnik imel uspeh, če se bo ravnal po njih. Prav posebno pa še opozarjamo na predavanja glavne ljubljanske podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva, kjer vsak poslušalec še posebej lahko vpraša, kar bi rad vedel.

Ker bo letos obdelano, posejano in zasajeno še več vrtov, si moramo takoj priskrbeti dosti semena. Kdor ima toplo gredo, bo sejal vanjo že kraj tega meseca ali pa v začetku marca. Marsikdo si bo pa toplo gredo šele napravil in ga zato opozarjamo, naj napravi okna široka po 1 meter in visoka po 1.50 m, kakršna predpisuje splošno veljavna mednarodna norma za vzgojo zelenjave že zaradi velikosti in dolgotrajnosti. Te so namreč vse po štiri metre dolge in pri oknih te mere desko popolnoma izkoristimo, pri drugi meri imamo pa odpadke.

S semenjem moramo varčevati do skrajnosti že zaradi cene, pa tudi zato, ker imamo semena dobrih vrst zelenjave zelo malo.

Poklicni vrtnarji in zelenjadarji in vsi tisti, ki imajo skušnje in tudi oddajajo sadike, naj letos na vsak način pripravijo precej več sadik kakor lani.

Ze junija bomo potrebovali za prehrano zgodnjo kolerabo, zgodnji ohrovt, zgodnje zelje, rdečo peso in solato, ki jo bomo seveda s svojega vrta lahko dobili že prej na mizo.

Za setev v toplo gredo posebno priporočamo naslednje vrste zelenjave:

Zgodnjo kolerabo poiščimo dunajsko in praško, seveda belo in modro, predvsem pa priporočamo po tvrdki imenovano Dvorskega zgodnjo kolerabo.

Pri zgodnjem ohrovtu se bomo odločili za zgodnji ulmski. Če bo na razpolago, bomo pa sejali tudi vrsto pomladni sel (Vorbote), nekoliko poznejši ohrovt je pa železna glava.

Za Ljubljano preizkušeno in najbolj priporočljivo zgodnje zelje je junijsko orjaško, pravtako pa tudi endkhuisenska slava.

Ker je rdeča pesa prav dobra tudi brez olja, jo bomo letos nasejali čim največ. Samo prvo partijo bomo nasejali v toplo gredo, pozneje pa kar na gredo pod milo nebo. Najbolj zadovoljni boste z delikatno temnordečo ploščato egiptovsko.

Solate ne bomo imeli nikdar preveč. Tudi preveč olja ne bomo nalivali na solato, temveč bomo poizkusili tako solato, kakršna je splošno v navadi v Srbiji in po drugih balkanskih in sploh po južnih deželah. Ze prej smo omenili rdečo peso brez olja, ker je v resnici okusnejša brez maščobe in samo okisana z dobrim vinskim kisom ali pa s citrono. Tako zabeljeno pokusimo tudi solato in kmalu nam bo prav všeč. Kisle smetane za zabelo solate pa dandanes ne priporočamo. Med zgodnjimi solatami bomo seveda tudi letos imeli največ mehke kraljice majnika in domače maslenke, nato pa rumeno in zeleno slavno ljubljansko ledenko, ki je za naše kraje še vedno boljša kakor tako imenovana »izboljšana«.

S cvetačo naj poizkusi prav vsak, saj jo že mnogo pridelajo celo kmetje na Sorškem polju in tudi na Barju kar na njivah. Posebno priporočamo zgodnjo erfurtsko cvetačo.

Zaradi vitaminov bomo pa letos nasadili posebno mnogo paprike in paradižnika. Kar bomo olja prihranili pri rdeči pesi in pri solati, ga bomo pa koristno porabili pri praženi papriki in paradižniku s čebulo. Odločili se bomo za Kalinkovo rumeno in rdečo debelo papriko, ki pri nas odlično uspeva in je zelo mesnata in sladka. Kar se pa paradižnika tiče, bomo skušali poiskati za Ljubljano najbolj priporočljivo angleško vrsto stirling castle, prav tako pa tudi Heimannov prebogati. Letos bo posebno prišel v poštev tudi resista, ker je zelo odporen nasproti boleznim, zlasti proti rji, kar je velikega pomena, ker je težavno dobiti modro galico za škropljenje.

Zelo zdrave zelene pri nas sadimo dosti premalo. Posebno letos se bomo odločili zanjo zaradi zelenjadne juhe in sploh zaradi spremembe pri prehrani. Najpriporočljivejši sorti sta praška zelena in vrsta alabaster.

Tudi por se moramo naučiti pripravljati kot samostojno jed in bomo izbrali vrsto slon.

Za poletno potrebo moramo pripraviti več čebule. Najbolj priporočamo vrsti Tripolis in Madeira. Za zimsko rabo bomo pa nasadili naš domači čebulček.

Takoj, ko bo zemlja kopna, lahko kar na gredo vsadimo zgodnji grah, ker ne zmrzne. Nasadimo ga pa vsaj dvakrat toliko kakor prejšnja leta, ker ga lahko pripravimo na najrazličnejše načine. Grah je potreben posebno otrokom kot najizdatnejša hrana. Najprej bomo nasadili nizki čudež Amerike, nato pa visoki strženasti telefon, še pozneje pa bogati senator.

Šele po ledenih možeh in mokri Zofiji smemo zaradi slane sadii fižol. Če bi fižol sadili prej, bi tvegali, da nam zmrzne. Tveganje je sicer večkrat dobro, v zdajšnjih časih pa ni priporočljivo. Zato bomo pa tudi na strožji fižol rajši nekoliko počakali in fižol sadili šele v drugi polovici majnika. Sakska je najpriporočljivejši nizki zelenostročni fižol. Imamo še dolgo vrsto zelenostročnega in rumenostročnega nizkega fižola, vendar pa nobena vrsta

ni tako izdatna in zgodnja. Pri preklarju se bomo odločili za zelenostročni sivi dan in pa za že splošno znani in uveljavljeni cipri. Med rumenostročnimi preklarji pa priporočamo zlasti voščene in Mont d'or.

Kakor hitro bo kopno, bomo pa kar na gredo pod milo nebo sejali peteršilj in rdeči korenček, ki ga bomo letos gotovo več kuhali za prikuho. Izbrali bomo tako imenovani dolgi peteršilj in sloviti nanteški korenček. Če bi pa morda vendar kdo ne mogel dobiti dobro seme rdečega korenčka, naj seje kar navadno rumeno korenje. In če bi kdo ne našel peteršiljevega semena ali zelene, naj pa seje pastinak,

ki združuje oba okusa in ga še premalo rabimo za zelenjadne juhe.

Ponavljamo: Zagotovite si gnoj, če vrta niste jeseni dovolj pognojili. Takoj pa poiščite zanesljivo dobrega semena, predvsem naštetih vrst povrtnine. Pripravite čim največ sadik, da jih boste lahko odstopili tudi svojim sosedom. Berite članke v listih pazljivo in stalno! Ravnajte se po navodilih, objavljenih v časopisju in v »Sadjarju in vrtnarju« in drugih strokovnih časopisih. Obiskujte predavanja podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva in posvetujte se z izkušenimi vrtnarji in zelenjadarji!

Za lepšo bodočnost kmetijskih delavcev

Oddelek kmetijskih delojemalcev pri Pokrajinski delavski zvezi v Ljubljani nam je poslal:

Pravim ljudskim delavcem s Slomškem, Krekom, Jegličem na čelu, ki so ljubili žuljave roke, so naši slovenski delovni sloji dolžni zahvalo za svoj gospodarski in prosvetni dvig.

Toda to delo še davno ni dokončano. Pri industrijskem delavstvu smo prišli komaj do pol poti. Pri delu za obrtniške delavce, zlasti za vajence, smo bili komaj na začetku organiziranega dela. Kmetijski delavci pa so doslej živeli svoje ubožno življenje kar pozabljeni. Nihče se ni brigal zanje, niti delavci iz drugih strok ne. Vse je bilo nasproti tem ljudem odklonilno, sovražno ali vsaj nebržno.

Pač je bilo nekaj organizacijskih poizkusov, ki pa niso imeli globljih korenin. Organizatorji niso v resnici iskali kmetijskega delavstva, ampak le svoj ali svoje skupine organizacijski prestiž. Zato so ti poskusi kmalu propadli. Le viničarji na Štajerskem so imeli že 20 let svojo žilavo organizacijo, ki je morala prebroditi neverjetno velike težave. Pa je le dosežala postopno vedno nove uspehe. Poleg te se je zadnja leta skušala uveljaviti še organizacija sezonskih kmetijskih delavcev v Prekmurju. Kazalo je, da bo v teku let postala resen, upoštevan delavski pokret.

Velika večina kmetijskih delavcev pa je stala ob strani. V samem delavskem stanu je igrala nekakega izobčenca. V javnem življenju naroda ni ničesar pomenila. Velike sile, ki so bile v teh ljudeh nagromadene, so ostale mrtve, zakopane.

Zdajšnji časi prinašajo sicer obilico drugih skrbi in težav, toda kljub vsemu ne dopuščajo nobenega odloga, da bi smeli pozabiti to važno vprašanje. Treba je kljub vsemu na delo za kmetijskega delavca. Bil

bi velik greh to vprašanje še v naprej zamenjati.

V našem delavskem stanu je stroka kmetijskega delavstva najmočnejša. Sem spadajo hlapci, dekle, dninarji, gozdni delavci, oglarji in drugi. Vseh skupaj je preko 70 tisoč. K temu moramo prišteti še njihove družinske člane.

Ti delavci so med vsemi najslabše plačani. Niti niso zavarovani za bolezen, za starost, onemoglost. Nezgodno zavarovanje je izvedeno samo za nezgode, ki se zgodijo pri kmetijskih strojih. Ti delavci so zato v večnem strahu pred ubožnicami in pred beraško palico. Beg iz dežele, od kmečke grude je tu le prerazumljiv in upravičljiv. Samo izboljšanje socialnega položaja more tu postaviti varen jez.

Sedemdesettisoč slovenskih ljudi kliče tako danes po socialni pravičnosti. Danes bolj kakor kdajkoli prej.

To nalogo naj bi izpolnil oddelek kmetijskih delojemalcev pri Pokrajinski delavski zvezi. Vodstvo oddelka zdaj to delavstvo zbira, ga poučuje in zanj pripravlja zakone o socialnem zavarovanju. Osnutek za nezgodno zavarovanje bo v kratkem predložen oblastvu v potrditev. Drugi osnutki (za bolezen, za starost in onemoglost) so v delu in bodo uveljavljeni pozneje.

Kmetijski delavec postaja tako enakopraven s tovariši iz industrijske in obrtne stroke. Vstopa v članstvo vseh delavskih socialnih zavodov in v članstvo Pokrajinske delavske zveze. V delavskih ustanovah bo poslej tudi on soodločeval. Sedemdesettisoč »najnižjih« ljudi iz naroda se vključuje tako v sistem našega javnega življenja.

Kdor narod zares ljubi, bo tega vesel in bo pri delu pomagal. V resnično našo narodno korist je, da ustvarimo kmetijskim delavcem socialno-zavarovalno zaščito in lepšo bodočnost.

Ob strahotnem ropotu pada grenlandski led v morje

Kadar ledene gore treskajo v morju druga ob drugo, se človeku zdi, kakor bi bil sodni dan

Vsa površina orjaškega otoka Grenlandije, ki je skoro šestkrat večja od Nemčije, je pokrita z debelo ledeno plastjo. Led Grenlandije nastaja pri zelo nizki toplini in se spušča z nadmorske višine dobrih 3000 m proti robu otoka, od koder potem pada v morje. Ledeniški tokovi so precej počasni in se led pomika k goram proti morju s skromno hitrostjo komaj 30 m na dan. Ko zdrknejo orjaški ledeniki v globoke vode grenlandskih zalivov, začno plavati, ker je led lažji od vode. Zaradi silne teže se izprva ne spuščajo daleč na odprto morje, ampak ostanejo po večini v zalivih, če pa se od orjaških ledenih gor odtrgajo manjši kosi, izplujejo tudi na odprtino, kjer predstavljajo veliko nevarnost tudi za največje prekomorske parnike.

Kakšno je življenje na Grenlandiji, je v svojem dnevniku iz leta 1935 prav zanimivo opisal dr. Kunhenn, ki je to življenje opazoval z ledenika Karasau. Dr. Kunhenn pravi med drugim:

Ves zaliv ječi, kriči, besni in tuli, kakor tulijo topovi v najhujši vojni vihri. Z daljnogledom opazujem gibanje ledenih plasti. Lomijo se vrhovi plavajočih ledenih gor in vsaka taka gora, od katere se odlomi kos, se zasuče in se vzpne v dvojno višino. Ledeni orjaki se drug v drugega zaletavajo in med strahovitim ropotom razbijajo. Ob strašnem grmenju plavajo potem ti orjaki iz zaliva. Slede jim novi in novi, ki zaliv večkrat zapro. Potem sledi iznenada razstrelba. Silni pritisk vrže ledene gore tudi po 200 m visoko v zrak. Pri teh strahotnih

razstrelbah ledenih gor se otok trese, kakor bi ga majal silen potres. Ledene gore plavajo po zalivu večkrat s hitrostjo 30 km na uro in povzročajo s tem po 10 in več metrov visoke valove. Morje besni in se peni, od granitnih sten Grenlandije pa odmeva, kakor bi na nasprotni strani udarjalo ob skalovje tisoč grofov. Ta strašna pesem severnega dela Atlantskega morja, odnosno Grenlandije, je dandanes prav takšna, kakršna je bila pred tisočletjem in kakršna bo tudi čez tisočletje.

Kadar poleti veje močan vzhodni veter, se iz grenlandskih zalivov spušča na tisoče ledenikov na odprto morje. Na svoji dolgotrajni blodni poti po morju se oblikujejo na najrazličnejše načine. Njihova oblika se neprestano menja, ker se neprestano menja tudi njihovo ravnotežje. Kakor hitro se od ledene gore zaradi tajanja odlomi kakšen kos, se ledena gora v vodi zasuče in izpremeni tako svojo obliko in svoj položaj.

Višina ledenih gor nad vodo je zelo različna. Mornarji poznajo orjake, ki so segali 100 in več metrov nad morsk gladino. Poudariti pa moramo, da je večji del ledenih gor pod vodo. Približno so izračunali, da le sedmina ali osmina ledenih gor moli iznad vode, medtem ko je ostalih šest sedmin ali sedem osmin pod njo.

Del ledene gore pod vodo je seveda dosti nevarnejši od dela, ki moli nad morsk gladino. Zgornji del človek lahko opazi s prostim očesom, nikoli pa ne ve, kakšno obliko ima v morje segajoči del in kako naj obrne ladjo, da bi se mu ognil. Ledene gore imajo največkrat obliko stožcev, tako da udarijo parniki s svojimi globokimi trupli obnje, ko so od robov, molečih iz vode, še precej oddaljeni.

Neki učenjak je nedavno izračunal, da bi se površina vseh svetovnih morij dvignila najmanj za osem metrov, če bi se ves led Grenlandije in njenih ledenih gor stajal.

Kakšno strašno nesrečo bi tajanje grenlandskega ledu povzročilo, si najlaže predstavljamo, če vzamemo za primer Split ali Dubrovnik. Obe mesti sta tik ob morju in je spodnji del splitskega mesta komaj meter nad morsk gladino. Če bi se ta gladina dvignila za osem metrov, bi bil ves Split globoko pod vodo in bi mesto čisto izginilo.

Tajanje grenlandskega ledu pa ne bi pomenilo nesreče samo za obmorska mesta, temveč tudi za vse druge kraje na svetu. Reke bi se namreč ne mogle več izliti v morja, ker bi bile rečne struge globoko pod njegovo gladino. Obračale bi se torej nazaj in zalivale suho zemljo, tako da bi lahko prišlo do novega vesoljnega potopa.

NA POGREBU

V Smrekovju pokopavajo župnika. Za pogrebom stopata tudi ženi, ki neprestano glasno jokata.

»Jaz ne morem več jokati,« se nenadno oglasi starejša.

»Rekla sem ti, da si prezgodaj začela,« jo zavrne mlajša.

ZMOTA NI GREH

Mladenka pride k spovedi in vsa skesana pripoveduje spovedniku: »Čestiti gospod, hudo sem grešila. Kar tri dni sem se hodila gledat v ogledalo in sem v svoji ničemurnosti bila zelo zadovoljna, da imam lep obraz...«

»Le pomiri se,« jo prijazno potolaži duhovnik, »saj ni greh, če si kdo v zmoti nekaj domišlja...«

MRTVE PREPROGE

Gospod: »S to sobo bi bil zadovoljen, le preproge se mi zdijo premrtve.«

Služkinja: »Kar počakajte na noč, gospod, pa boste videli, kako bodo oživele...«

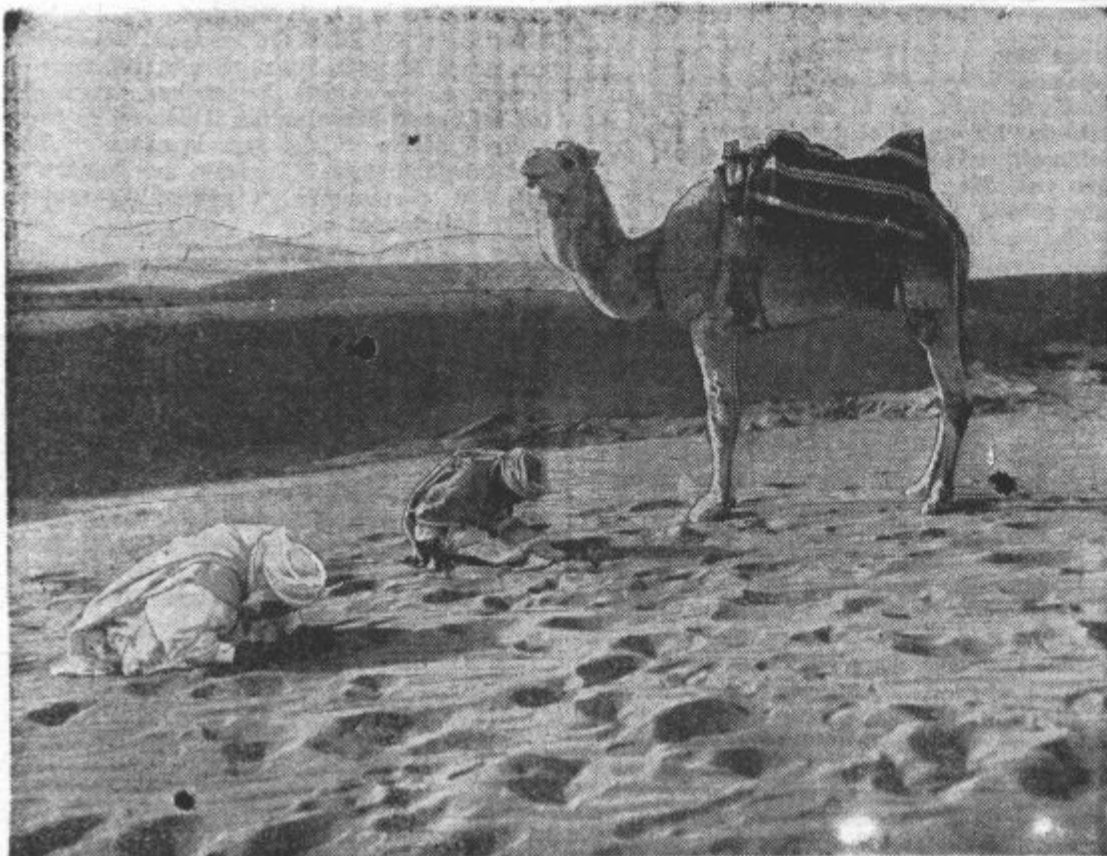
NAPAČNO RAZUMEL

Gospod Debelin bi rad vedel, kako uspeva njegov sinko Lukec v gimnaziji. Šel je k profesorju, in ta mu je rekel: »Veste, Lukec ni najboljši, a tudi ne najslabši. Zlasti latinska slovnica mu dela preglavice. Spolov nikakor ne more razločevati.«

»No, seveda,« je odvrnil Debelin, »Lukec šteje enajst let in mu ni zameriti, da še ni poučen v spolnosti...«

Zakaj se puščave širijo

Med glavnimi vzroki je paša ob puščavi, s čimer se uničuje rastlinstvo

Mohamedanca molita med potjo po puščavi

Sam pesek, kamor se obrneš

Že stoletja grozi Afriki opustošenje. Neokončne pokrajine si je osvojila puščava, odkar je bila Severna Afrika žitnica starorimske države. V poslednjih treh stoletjih pa je napredovanje puščave tako strahotno, kakor so izračunali, da se je puščava vsako leto za en kilometer pomaknila v zapadno Afriko in v severno ležečo Nigerijo. Ta proces stalno napreduje. Še več, celo z večjo naglico se širi puščava. Kar pa kdaj postane puščava, ostane puščava, kakor hitro odneseta veter in voda vrhno plast prsti.

Nekateri znanstveniki menijo, da je v Južni Afriki zato čedalje več pustinjaških tal, ker

se dežela počasi dviga in se zato vsa voda naglo izteka skozi obrobna gorovja proti obali, namesto da bi se v notranjosti tvorila večja porečja. Zato so nasvetovali, naj vodi zaprejo pot skozi gorovja, kar je Južnoafriška zveza že poskusila. Vendar niso povsod v Afriki taki vzroki, ki bi se hoteli pokoravati človeški volji, temveč je v Afriki mnogo razsežnih pokrajin, kjer je človek zakrivil, da se dežela bolj in bolj spreminja v puščavo.

Neki drugi znanstvenik je pred leti objavil dva kričeča članka, ki sta tem bolj pereča, ker imamo v Severni Ameriki in v

Avstraliji iste nadloge, ki čakajo rešitve, sicer se bodo tudi tamkaj razsežne pokrajine spremenile v puščave. Na kratko je zadevata, da je treba vrhno plast zemlje zavarovati spričo vplivov vetra, vode in vročine. Z drugimi besedami: treba je paziti na rastlinstvo, ki obvaruje vrhno plast zemlje, da je ne uničijo sovražne prirodne sile.

Znanstveniki navajajo tri vzroke, ki se zaradi njih uničuje zemlja afriških, severnoameriških in avstralskih tal in ki so: da se vrši rop po afriških gozdovih, ki jih nepremišljeno izsekavajo, da obdelujejo afriško zemljo po evropskem kmetijskem načinu, ki se ne prilega afriškemu podnebjju, in da je čedalje več pasočih se čred živine. Znanstvenik Huley zahteva tako gozdarstvo, ki bo strogo pazilo na gospodarstvo gozdov, dalje tako kmetijstvo, ki se drži načina obdelovanja zemlje, kakršno je že tisočletja preizkušeno in kakor so domačini vajeni obdelovati zemljo, in da naj se s pametjo omeji število pašnikov in živine. Nekoč, pravi Huley, se je priroda sama urejala. Spet in spet so prišle živinske kužne bolezni, ki so znižale število odvišne živine in preprečile, da ni bila vsa trava požrta. Prirodno ravnovesje pa je človek z moderno vedo porušil. Dandanes je človek gospodar tistih kužnih bolezni, ki čredam goveje živine v Afriki niso pustile, da bi se čez mero razplodile. A človek je pri tem izgubil oblast nad zemljo, ki jo naraščajoče črede goveje živine uničujejo, tako da je zdaj nujno potrebno, da se prav po načrtu zmanjšuje število čred. V Avstraliji imajo že take postave, ki natančno določajo razmerje med pašniki in številom živine in ki posebno v ogroženih pokrajinah za določeno dobo sploh prepovejo pašo.

Iz vzrokov opustošenja Severne Amerike, Avstralije in Afrike znova spoznamo, da so na svetu reči, ki človeka prisilijo, da se jim ukloni. Zelo važen trenutek v človeški zgodovini je bil tisti, ko ni človek nič več preprosto gledal na prirodu in življenje, temveč je začel razglabljalati o njih skrivnosti, da je smotrno posegel v njih potek. S te poti pa prav tako ne more človek nazaj, kakor se puščava nikoli več ne izpremeni v rodovitno zemljo. Sleherno umetno poseganje v prirodu nujno potegne druga dejanja za seboj, dokler nista dosežena pravilna mera in prvotni red, ki ga mora imeti vsaka reč. Po večini vidimo le dobro plat modernega razvoja, namreč to, da se je človek povzpел od sužnja prirodnih zakonov do gospodarja nad njimi. Toda taki pojavi, kakršno je opustošenje Afrike, nas spet opozarjajo, da je na svetu tudi slaba plat modernega razvoja.

Domačin Vzhodne Afrike, ki je prej čisto svobodno pasel svoje goveje črede po neskončnih pašnikih, se mora vdati postavam, ki mu predpisujejo število glav njegove živine, ali pa bo z vsemi svojimi sosedi izgubil podlago za svoje življenje, to se pravi, zemljo, ki se bo sicer spremenila v puščavo.

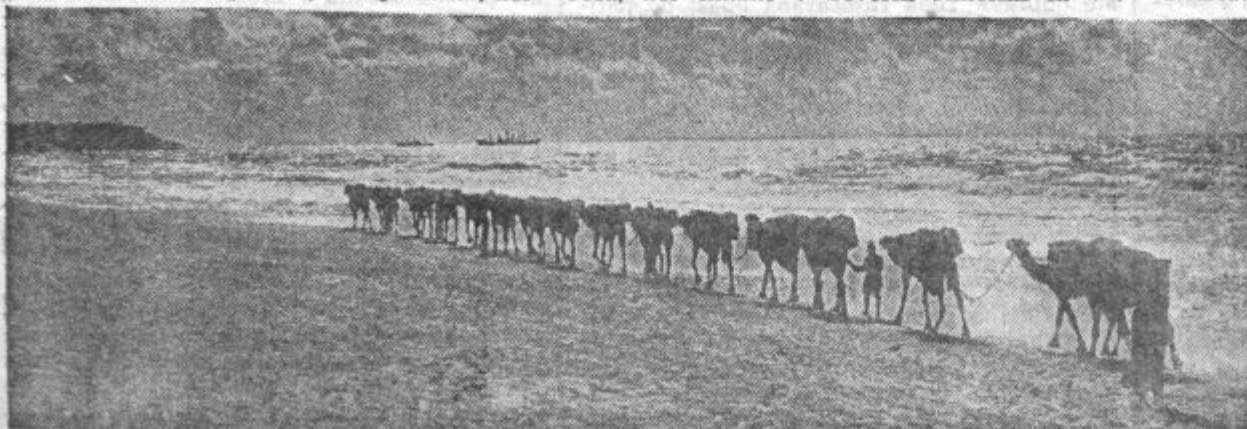
KAR TAKO REČE

Učitelj: »Povej mi, Nežica, kaj veš o Mojzesovi mladosti.«

Nežica: »Mojzes je bil sin egiptovske princese.«

Učitelj: »Ne, ljubo dete, ni bilo tako. Fa-raonova hčerka se je sprehajala ob reki in je našla Mojzesa v pleteni košarici.«

Nežica: »Da, tako pravi ona!«

Kamele, ki jih imenujejo puščavske ladje, natovorjene na poti skozi puščavo

Hitro nekaj italijanščine

Šestintrideseta vaja

Sestavljeni časi prve spregatve

Sestavljeni časi se imenujejo zato, ker se tvorijo iz deležnika preteklega časa s pomožnim glagolom avere (imeti) in essere (biti). Z essere pa le takrat, kadar izraža glagol neko premikanje.

Sestavljeni pretekli čas

Ho amato — sem ljubil(-a)
hai amato — si ljubil(-a)
ha amato — je ljubil(-a)
abbiamo amato — smo ljubil(-e)
avete amato — ste ljubil(-e)
hanno amato — so ljubil(-e)

Sestavljeni pretekli čas (il passato prossimo) izraža, kar se je izvršilo ali dogodilo v trenutku, ko govorimo. Zato v italijanščini imenuje il passato prossimo, kar pomeni bližnji pretekli čas. Prossimo je bližnji.

Nedovršni pretekli čas (amavo, amavi itd.), ki smo ga že prej navedli, izraža, kar se je delalo in kar se je godilo v preteklosti, ne da bi se natančneje določal začetek ali konec dejanja ali dogajanja. V italijanščini se nedovršni pretekli čas imenuje l'imperfetto.

Dovršni pretekli čas (il passato remoto), ki nam je že tudi znan (amái, amasti itd.), izraža, kar se je v preteklosti storilo ali zgodilo in je čisto dovršeno. V govoru se redko rabi. Passato remoto ni dober izraz, boljši je perfetto, kakor v novjšem času označujejo ta čas slovnicearji. Ustreza ta čas slovenskemu preteklemu času dovršnih glagolov.

Prvi predpretekli čas

Aveva amato — sem bil(-a) ljubil(-a)
avevi amato — si bil(-a) ljubil(-a)
aveva amato — je bil(-a) ljubil(-a)
avevamo amato — smo bili(-e) ljubil(-e)
avevate amato — ste bili(-e) ljubil(-e)
avevano amato — so bili(-e) ljubil(-e)

Prvi predpretekli čas (il trapassato prossimo) je enak slovenskemu.

Drugi predpretekli čas

Èbbi amato — sem bil(-a) ljubil(-a)
èbisti amato — si bil(-a) ljubil(-a)
èbbe amato — je bil(-a) ljubil(-a)
èbbimo amato — smo bili(-e) ljubil(-e)
èbiste amato — ste bili(-e) ljubil(-e)
èbbero amato — so bili(-e) ljubil(-e)

Drugi predpretekli čas (il trapassato remoto) je še bolj odmaknjen čas, kakor je prvi predpretekli čas. Izraža namreč, kar se je bilo dogodilo ali izvršilo že prej, preden se je dogodilo nekaj drugega, kar je tudi že minilo.

Sestavljeni prihodnji čas

Avrà amato — bom bil(-a) ljubil(-a)
avrà amato — boš bil(-a) ljubil(-a)
avrà amato — bo bil(-a) ljubil(-a)
avranno amato — bomo bili(-e) ljubil(-e)
avrete amato — boste bili(-e) ljubil(-e)
avranno amato — bodo bili(-e) ljubil(-e)

Sestavljeni prihodnji čas (il futuro anteriore) izraža, kar se bo izvršilo ali zgodilo pred nečim drugim v prihodnosti.

Pri glagolih, ki izražajo neko premikanje, se sestavljajo gornji časi namesto z essere z avere. Pri teh pa se deležnik preteklega časa zmerom ujema v spolu in številu s stavkovnim osebkom. Tako rečemo: sono arrivato (sem dospel), sono arrivata (sem dospela), siamo arrivati (smo dospeli).

Nekaj stavkov za vajo

Con chi avete Voi parlato stamane al caffè? Ho parlato con un forestiere che viaggiò in Italia ed in Spagna. Oggi abbiamo pranzato alla trattoria perché siamo senza cuoca. Ieri quando andai alle cinque dal mio amico a invitarlo a una passeggiata, egli aveva già terminato tutti i doveri di scuola. Questi operai hanno lavorato assiduamente tutto il mese; non so quanto abbiano guadagnato, ma avranno certamente guadagnato una bella somma. — Prevod: S kom ste govorili davi v kavarni? Govoril sem z nekim tujcem, ki je potoval po Italiji in Španiji.

Danes smo kosili v gostilni, ker smo brez kuharice. Včeraj, ko sem šel ob petih k svojemu prijatelju, da bi ga povabil na sprehod, je bil ta končal vsa svoja opravila (dolžnosti) za šolo. Ti delavci so delali marljivo ves mesec; ne vem, koliko so zaslužili, toda gotovo bodo bili zaslužili lep znesek. — Razlaga besed: con = s, z; stamane =

davi; il caffè = kava, kavarna; il forestiere = tujec; viaggiare = potovati, la trattoria = gostilna (alla trattoria — v gostilni, al caffè — v kavarni); la cuoca = kuharica; invitare = povabiti (invitarlo je sestavljeno iz »invitare« in »lo« — povabiti ga); la passeggiata = sprehod; terminare = končati; a invitarlo = da bi ga povabil (dobesedno »za povabiti ga«); tutto = ves, cel (tutti i doveri, ne pa i tutti doveri, ker se spolnik pri tej besedi zapostavlja); il dovere = dolžnost; l'operaió = delavec; lavorare = delati; assiduamente = pridno; guadagnare = zaslužiti; certamente = gotovo; la somma = znesek, suma.

Domači zdravnik

Kako varuješ otroka pred glistami

Pri vsakem obolenju otrok, ki ga spremlja vročina, so matere kaj hitro pripravljene iskati vzroke bolezní v črevih, češ: »Gliste so ga napadle.« Hitro imajo pri rokah razna domača zdravila, tako česen, čebulo, olje z limono in podobno, ki po nasvetu dobrih soseď proti glistam dobro pomagajo. Če to ne pomaga, se zatečejo v lekarno po kakšna sredstva proti glistam, in če tudi ta ne pokažejo uspeha, potem šele se obrnejo po zdravniško pomoč. Koliko primerov davice in vnetega slepiča se zamudi na račun glist!

Gliste same nikdar ne povzročajo vročine. Otrok, ki zbolí nenadno z zvišano telesno toplino, je obolel za kako največkrat nalezljivo boleznijo, kakor davico, škrlatinko, ospicami in podobnim, ne pa za glistami. Res je, da v času zvišane telesne toplote zapuščajo gliste z blatom ali tudi na suhem skozi usta, nos in črevo obolelega otroka. Ali to ni napad glist, ki naj bi bil vzrok zvišani telesni toplini. Gliste se namreč v vročnem telesu malega bolnika ne počutijo dobro in zato ga večkrat v večjem številu zapuščajo. Zato so gliste za časa obolenja postranskega pomena.

Na drugi strani pa je seveda treba povedati, da ima otrok, ki ima mnogo glist, lahko včasih prav velike težave. Glistav otrok je bled, toži o bolečinah v trebuhu, včasih je zaprt, potem ima spet drisko, nastopi lahko bljuvanje in splošno slab počutek se ga loteva. Ker jemljejo gliste otroškemu telesu različne snovi, zlasti beljakovine, za svojo hrano, pomenijo za otroka močno oslabeitev. Gliste ne povzročajo neposredno nobene nevarnosti, a vendarle otroka nadlegujejo in motijo v uspevanju, zlasti če jih ima že dolgo časa. Zato se morajo odpraviti.

Gliste so med otroki zelo razširjene. Kje dobijo otroci gliste? Ljudstvo je trdno prepričano, da dobi otrok gliste največkrat od uživanja slaščic. To je čisto napačno! Gliste dobi otrok samo iz nesnage. V prahu na tleh, na nečistem sadju in v solati je polno majhnih s prostim očesom nevidnih glistinih jajčec. Otroci uživajo neumito sadje in plezajo po tleh ter z umazanimi ročicami, na katerih se drži prah z glistinimi jajčeci, grede v usta ali primejo za kruh. Tako dospajo jajčeca glist v želodec in črevo, kjer se kmalu iz njih razvijejo gliste.

Če je mati skrbna, gre k zdravniku takoj, ko zapazi gliste v blatu, dobi zdravila in gliste odpravi. Toda razočarana opazi po daljšem ali krajšem času ponovno gliste v otrokovem blatu. Zdaj je trdno prepričana, da je bilo slabo zdravilo, ki ga je bil predpisal zdravnik zoper gliste. Zato zdaj poskuša sama odpraviti gliste z različnimi domačimi zdravili. Ko se pa kljub temu še pojavljajo gliste v blatu, je trdno prepričana, da za otroka ni pomoči. Vendar pa se da do gliste kaj lahko odpraviti z najpreprostejšim zdravilom, ki je vsaki materi na razpolago. To zdravilo se imenuje čistoča. Vsak zdravnik da materi za odpravo glist razen recepta tudi skrbno navodilo glede čistoče: skrbno je treba umivati otroku roke pred jedjo. Nobena mati bi ne smela dati otroku kosa kruha v roke, preden mu ni umila rok s toplo vodo in milom. Posebno pažnjo mora pri tem

posvečati čistoči nohtov. Vsaj enkrat na teden mu mora ostriči nohte, ker za dolgimi, umazanimi nohti so pogosto glistina jajčeca. V neki šoli so preiskovali zdravniki umazanost za nohti otrok in ugotovili v tej nesnagi pri 70 odstotkih glistina jajčeca, s katerimi se vedno znova okužijo. Vse gliste so posledica nečistoče in glavna skrb pri odpravljanju glist je skrb za čistočo rok. Vsako sedje naj se skrbno umije, preden ga dobi dete. Če pa dobi otrok gliste, naj se te odpravijo z zdravili, ki jih predpiše zdravnik, s strogo čistostjo hrane in rok pa naj se prepreči ponovno okuženje.

Kako nastanejo ozebline

in kako se jih ubraniti

Čezmerna ohladitev katerega koli dela telesa povzroča vnetje, ki se kaže v zardelosti, oteklinah in bolečinah. Če ozeblina zamari, postanejo kronične in trdovratne, kar se zdravljenja tiče.

Kako naj se ubranimo ozeblin? Za borbo proti ozeblinam skrbi že naše telo samo, in sicer s toploto krvi, ki se neprestano pretaka skozi vse dele našega telesa, če pa naleti na oviro, se pretaka celo s podvojeno silo. Pri vsem tem je naša dolžnost zelo skromna. Skrbeti moramo namreč le za to, da obtoku krvi ne postavljamo umetnih ovir, kakor so tesni čevlji, rokavice in podobno. Druga naša dolžnost je, da v čim večji meri onemogočimo razhlajevanje krvi. Moramo se torej toplo oblačiti in obuvati.

Samo dobro oblačenje pa ni dovolj, ker nas obleka sama po sebi ne greje, temveč le ovira ohlajanje. Glavno obrambno sredstvo proti ozeblinam je skrb za pravi obtok naše krvi. Če nas zebe, se moramo čim več gibati. V razhlajenem vagonu stopajmo z noge na nogo in si manimo roke. Gibajmo torej s telesom, dokler obtok krvi ne postane hitrejši.

Če hočemo toploto svoje krvi ohraniti na primerni stopnji, ne smemo krvotoka ovirati. Široke rokavice brez prstov so boljše in bolj tople od rokavic s prsti. Prav tako so široka in ohlapna oblačila boljše od tesnih.

Skrbno moramo tudi paziti, da sta obutev in obleka zmerom suhi. Le tako moremo ohraniti potrebno toploto, ki se pri vlagi izgublja. Topla pijača lahko nadomešča pomanjkanje lastne toplote krvi, toda takšne pijače nimamo zmerom pri roki. Alkohol deluje samo začasno in še to le tedaj, če ga uživamo v zmernih količinah. Če ga uživamo prekomerno, nam škoduje in pojavo ozeblin samo pospešuje.

Če so se ozebline že pojavile, je najpametneje poiskati zdravniško pomoč, da preprečimo prehod ozeblin v kronične. Samo za lažje primere lahko priporočamo domača zdravila: tople kopeli, menjajoče se kopeli s toplo in hladno vodo, masiranje ozebljenih delov s primernimi mazili. Kakor hitro se pojavijo ozebline, je koristno tudi masiranje s suhim (nikdar pa z vodenim) snegom vse dotlej, dokler ne občutimo primerne toplote. Ta način masiranja okrepi obtok krvi in z njo lahko dosežemo potrebno toploto.

Škiljenje je posledica napake v lomljivosti očesne leče ali pa kakih bolezní v zraku. Neprilike sicer niso hude, a ker škiljenje kazí obraz, je dobro, da ga čim prej odpravíš in zato stopi k zdravniku. Čudno je, da neznatnega škiljenja včasih niti starši ne opazijo.

Živa in mrtva

Roman

(Nadaljevanje)

Klarka je odklenila vrata in stekla po temnem hodniku do stopnišča. Irena je po-tiho šla za njo.

»So že spodaj,« je zašepetala Klarka. »Vsi že stojijo v veži.«

Obe sta se sklonili čez ograjo in pogledali navzdol. Da, vsi so bili že tam. Andrej, Beatri- ca in njen mož Viktor, in pravkar je pri- spel tudi tajnik Frank.

»Ne vem, kaj dela, že celo večnost se ob- lači,« sta slišali govoriti Andreja.

S hodnika so bila vrata na galerijo. Tam so bili že zbrani godbeniki in so uglaševali svoje instrumente. In tam je na steni visel portret Karle Paštrovičeve. Irena ji je bila na las podobna v svoji beli obleki, s široki- mi, nabranimi rokavi in s klobukom v roki. Nikdar v življenju ni bila še tako srečna, tak- o razburjena, tako ponosna. Tiho je pokli- cala godbenika, ki je stal pri bobnu.

»Z bobnom naznanite moj prihod!« je za- šepetala. »Potem pa zakličite: Gospodična Karla Paštrovičeva...« Rada bi presenetila onele spodaj.

Pokimal je, da razume, in šel k bobnu. Sr- ce se ji je hotelo razpočiti. Lica so ji gore- la. Nasmehnila se je Klarki in privzdignila dolgo belo krilo. Tedaj je godbenik že udaril na boben in videala je, kako so se oni spodaj presenečeno ozrli navzgor.

»Gospodična Karla Paštrovičeva!« je za- klicala bobnar.

Irena je obstala na najvišji stopnici, z na- smehom na ustih, s klobukom v roki, prav takšna kakor deklet s portreta in čakala, kdaj se bosta razlegla razposajen smeh in navdu- šeno ploskanje. A nihče ni zaploskal, nihče se ni niti premaknil. Strmeli so vanjo kak- or bi bili vsi do zadnega izgubili moč go- vora. Potem je Beatrica kriknila, a si brž z roko zakrila usta. Irena je položila roko na stopniščno ograjo in se še vedno smehljala.

»Dober večer, gospod Paštrovič,« je po- zdrala.

Andrej je stal kakor okamenel in je kakor začaran strmел v svojo ženo. V obraz je bil pepelnatosiv. Frank je naglo pristopil k nje- mu, kakor bi mu hotel nekaj reči, a Andrej ga ni pogledal. Irena ni vedela, kaj naj na- pravi. Nekaj tu ni bilo v redu; niso je ra- zumeli. In čemu jo Andrej tako gleda? Če- mu stojijo vsi, kakor bi poblazneli?

Potem je stopil Andrej k stopnicam in re- kel:

»Kaj za vraga si si to izmislila?« V očeh mu je gorel srd, v obraz pa je bil še vedno mrtvaško blede. Irena je kakor prikopana ob- stala na stopnicah. »Saj to je vendar tista slika na galeriji,« je jedva spravila iz sebe.

Dolgo sta molče strmela drug v drugega. Potem je Irena privzdignila roko in vprašala:

»Kaj se je zgodilo? Kaj sem napravila tak- o strašnega?«

Andrej pa je dejal z ledenomrzlim glasom, kakršnega dolej še ni bila slišala iz njego- vih ust:

»Pojdi in se preobleci! Vseeno, v kaj. Oble- ci si kakršnokoli vsakdanjo obleko. Pojdi že, preden ne prispejo gostje.«

Gledala ga je, ne da bi bila mogla izprego- voriti. Oči so bile edina živa stvar na nje- nem mrtvaško mirnem obrazu.

»Čemu si vendar še tu?« je skoraj zavpil. »Ali me nisi slišala?«

Obrnila se je in začela teči nazaj po hod- niču. Zagledala je prestrašen obraz godbeni- ka, ki je malo prej tako slovesno najavil njen prihod. Skozi solze je videla, da so vrata zapadnega krila hiše na stežaj odprta in da nekdo stoji na pragu. Gospa Opravilova! Pomislila je, da do smrti ne bo pozabila te- ga hudobe polnega, zmagoslavnega izraza na njenem obrazu. Bil je to obraz režečega se satana. Stala je tam na pragu in se ji sme- jala.

Kakor brez uma je Irena bežala proti vo- ji spalnici, noge pa so se ji ob vsakem ko-

raku zapletale v dolgo belo krilo. V spalnici jo je že pričakovala Klarka. Irena je molče strgala s sebe dolgo belo obleko in Klarka ji je joka'e pomagala. Nekdo je glasno potr- kal na vrata in vstopila je Beatrica.

»Dragica, kako ti je? Tako si blede!« Raz- prostrla je roke in stopila k Ireni. Klarka je odšla iz sobe. »Tako sem vedela,« je nada- ljevala Beatrica, »da je to le nesrečno na- ključje in da ti ničesar ne veš o tem.«

»O čem govoriš?«

»O tvoji plesni obleki. Ti pač nisi mogla vedeti, da je imela prav takšno obleko tudi Rebe- ka na svojem zadnem plesu v Dubravi- ci. Ko si se prejle prikazala zgoraj na stop- nicah, sem za kratek, strašen trenutek pomi- slila. « Pogladila jo je po roki. »Ubožica, kako naj bi pač to vedela!«

»Morala bi bila vedeti,« je topo odvrnila Irena.

»Nesmiš! Saj ti tega ni nihče povedal. Kaj takega pač nobeden izmed nas ni prič- akoval. Bili smo vsi iz sebe. Andrej pa...«

»Kaj je z njim?«

»Andrej misli, da si to nalašč napravila. Toliko si mu pripovedovala o presenečenju, ki mu ga boš pripravila, da zdaj res ne ve, pri čem je. Ko sem šla sem gor so gostje že prihajali. Kaj ti boš oblekla? Pohiteti mo- raš Pomorem ti.«

»Ne, ne, ne grem dol,« je odvrnila Irena.

»Moraš dol, dragica,« je prestrašeno rekla Beatrica.

»Ne, Beatrica, ne grem dol. Po vsem tem se ne morem prikazati pred ljudmi.«

»Pa saj nihče ne bo izvedel te zgodbe. Imamo že pripravljen izgovor, povedali jim bomo, da so ti pomotno poslali napačno ma- sko in s tem bo vse urejeno.«

»Ne razumeš me dobro, Beatrica. Jaz ne mislim na obleko. Mislim na to, kar se je danes zgodilo. Ne, ne morem dol.«

»Ne razumem, čemu ne bi mogla dol,« je oporekala Beatrica.

Prišel je Viktor in Beatrica je morala dol. Irena je naposled počasi vstala. Mehanično je poiskala v omari električni likalnik in si začela likati modro večerno obleko. Potem se je začela počasi oblačiti. Ko je prišla dol, so gostje pravkar vstajali od večerje in od- hačali v plesno dvorano.

Ura je bila skoraj enajst, ko se je zjutraj Irena prebudila iz kratkega, mučnega sna. Andrejeva nerazgrnjena postelja ji je na mah priklicala v pomirje vse muke snočnega večera. Ni prišel spat. Ničesar na svetu se ni bolj bala kakor nesrečnega zakona — in njen zakon z Andrejem je bil nesrečen, o tem ni bilo nobenega dvoma več. Nista bila ustvarjena drug za drugega; bila je pre- mlada in preveč neizkušena zanj, a kar je glavno, ni bila iz njegovega sveta. Spomnila se je, kaj ji je bila rekla ob slovesu gospa Van Hopova: »Ali si morda domišljate, da je zaljubljen v vas?« Ne, ni se zaljubljen v njo; nikoli je ni ljubil. Ljubil je in še vedno ljubi le Rebeko. Rebeka je še vedno tu v hiši.

Vstala je in razgrnila zavese na oknih. Po- tem se je okopala in se oblekla. Ko je pri- šla dol, je bila plesna dvorana že pospravlje- na. Vprašala je Roberta, ki je pospravljaj v jedilnici, po Andreju. Povedal ji je, da je tak- oje po zajtrku odšel, ne da bi bil povedal, kam. Na vsak način ga je hotela takoj vide- ti in izpregovoriti z njim vsaj nekaj besed. Telefonirala je v pisarno. Oglasil se je taj- nik Frank.

»Se je kaj zgodilo?« je vprašal.

»To sem jaz, Frank. Kje je Andrej?«

»Ne vem, nisem ga videla. Dane' ga še ni bilo sem. Kako je spal?«

Trenutek je razmišljala, potem je prizna- la:

»Ni prišel spat.«

»Tako torej,« je odvrnil počasi. »Bal sem se, da se bo kaj takega zgodilo. Kaj mislite, kam je šel?« Njegov glas je bil zaskrbljen.

»Moram ga videti, Frank, moram mu po- jasniti vse, kar se je včeraj zgodilo. Prepri- čan je, da sem to nalašč napravila. Ves več- er ni izpregovoril z menoj, niti pogledal me ni.«

»Ne, ne,« je ugovarjal Frank. »Bilo je to- liko ljudi, da ni imel niti časa za to.«

»Nič mu ne očitam,« je dejala Irena. »mor- da je celo prav, da je prišlo do tega. Zda- j so se mi naposled odprle oči in zdaj jasno vidim vse, kar bi bila morala že zdavnaj vi- deti in vedeti.«

»Kaj mislite s tem?« je vprašal Frank.

»Mislim Andreja in Rebeke. Njo ljubi, ne mene. Nanjo misli dan in noč, njo ima v sr- cu, ne mene, Frank.«

»Ali mem priti k vam?« je naglo vprašal Frank. »Moram takoj k vam. Mislim, da vam bom lahko marsikaj pojasnil.«

»Ne, Fran, ni treba! Ne maram več go- voriti o tem. Kar se je zgodilo, se je zgo- dilo.«

»Verjemite mi, gospa, moram, moram priti k vam. Ali slišite? Po telefonu vam ne morem vsega povedati. Gospa Paštroviče- va...«

Naglo je obesila slušalko. Ni hotela vide- ti Franka. Kaj bi ji mogel pomagati, kdo bi ji mogel pomagati v tej nesreči? Bila je pre- pričana, da nikdar več ne bo zagledala An- dreja. Šel je in ne bo ga več nazaj. Tudi Frank je gotovo to čutil, a ji ni hotel pri- znati.

Obstala je pred oknom. Od morja sem se je dvigala gosta megla. Zrak je bil vlažen in topel. Stopila je na teraso. Šla je čez trav- nik. Ko se je ozrla proti hiši, je bila pred njo gosta siva megla. Videla je le nejasne oblike gradu okna v zapadnem krilu, in svet- je bilo okno v Rebečini spalnici odprto. Nek- do je stal ob oknu in gledal dol. Bila je to gospa Opravilova. Irena se je naglo vrnila proti hiši. Čez nekaj minut je že stala pred Rebečino spalnico. Odprla je vrata in vsto- pila.

»Gospa Opravilova! Gospa Opravilova!« je zaklicala.

Opravilova jo je začudeno pogledala s svo- jimi objokanimi, krvavimi očmi.

»Kaj se je zgodilo?« je vprašala s hrpa- vim glasom.

»To se vam je dobro posrečilo, kaj ne? Dosegli ste svoj cilj, ne? Ste zdaj srečni in mirni.«

Opravilova se je znova obrnila k oknu in rekla:

»Čemu ste sploh prišli v Dubravico? Nih- če vas ni klical, nihče vas tu ne potrebuje.«

»Čemu me tako sovražite? Kaj sem vam napravila?« je vprašala Irena.

»Hoteli ste stopiti na mesto pokojne gos- pe Paštrovičeve!«

»Pa vendar, ničesar ničem tu spremenila. Vse je tako, kakor je bilo prej. Če bi vi ho- teli, bi se lahko dobro razumela z vami. Go- vorite kakor bi bil moj zakon z gospodom Paštrovičem zločin. Morda nimava iste pra- vice do sreče kakor vsi drugi?«

»Gospod Paštrovič ni srečen,« je hladno dejala Opravilova. »Le poglejte mu v oči! Ta je, kakor bi bil obseden in tak je od ti- stega dne, ko je ona umrla.«

»To ni res!« je zaklicala Irena. »To ni re! Ko sva bila v Italiji, je bil ves srečen.« Stop- pila je k njej in jo stresla za ramena. »Vi ste mi svetovali, kakšno plesno obleko naj si izberem. Hoteli ste raniti gospoda Paštro- viča. Ali ni že dovolj trpel?«

»Kaj mi mar njegovo trpljenje! Tudi on je ni nikoli zmenil zame. Kaj mislite, kako je meni, ko vas vidim tu dan za dnem, ko vas gledam, kako sedite za njeno pisalno mizo, pišete z njenim peresom, govorite z menoj po telefonu, kakor je nekoč govori- la ona? Naj trpi! To je kazen za to, da se je komaj deset mesecev po njeni smrti znova oženil s takšnim mladim dekletom, kakršno ste vi. Zda- j drago plačuje to svojo naglico. To mu vidim na očeh, na obrazu. Sam si je pripravil ta pekel. Dobro ve, da ga ona vi- di...«

Dogovorila je, usta so se ji začela tresti in naenkrat se ji je vse telo streslo v suhem, bridkem jok.

(Dalje)

Mali in veliki gospodar

— Zadnji čas, da narežemo cepiče. Navadno nareže cepiče vseh sadnih vrst ob koncu januarja in v začetku februarja dokler se drevesa ne začnejo buditi iz zimskega spanja. Cepiče reži zmerom z rodovitnih drevov in s solčne strani, ker so šibice na tej strani najodpornejše proti škrlupu. Narezane cepiče deni v snopiče po pet do deset kosov. jih zveži in natanko označi, da jih ne boš zamenjal, kadar jih boš rabil. Snopiče deni v cunjce, da ti cepiči ne zmrznejo, in shrani v kleti na toliko hladni strani, da se ti prezgodaj ne zbude. Če hočeš cepiče hraniti dalje časa, jih deni v pokoncu postavljeno cementno cev, ki si jo prei zakopal pol do enega metra globoko v zemljo. Zdaj je še močno mrzlo, zato pohiti z rezanjem cepičev.

— Za čim večji pridelek krompirja. Po naročilu ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo so si gospodarska in druga združenja nadelala nalogo, da poskrbe med kmeti za čim razsežnejšo saditev krompirja. Doslej je bilo s krompirjem posajeno okrog 400 000 ha zemlje. Ta površina pa bi se zlasti v hribovitih krajih lahko še znatno razširila. V letih 1935. do 1938. je povprečni pridelek krompirja znašal v Italiji 28 milijonov me-

trskih stotov na leto, z obdelovanjem večje površine in z umnejšim kmetovanjem pa bi se dala ta številka še znatno dvigniti.

— Italija vodi na področju izrabe vodnih sil. Nedavno je izdelalo ministrstvo za javna dela načrt, po katerem bi se pridobivanje električne struje do leta 1946. povečalo od zdajšnjih 20 milijard na 30 milijard kilovatnih ur na leto. Iz uradnega vira posnemamo, da se bo Italija z izvedbo tega načrta uvrstila med največje pridobivalce te pomembne delovne sile sveta. Že pred začetkom te vojne je italijansko pridobivanje elektrike daleč prekašalo vse druge evropske države, obenem pa se je zelo približalo trem največjim pridobivalcem električne struje na svetu Japonski, Kanadi in Zedinjenim državam.

— Dovolj sladkorja za leto 1942. Izdelek sladkorja v sezoni 1941.-42. je znatno prekosil pričakovanja. Pesa lanske letine je imela mnogo več sladkorja kakor predlanskim. Po uradnih podatkih povzemamo, da bo izdelek sladkorja v letošnji sezoni v celoti zadoščal potrebam Italije, tako da bodo ostale nedotaknjene znatne zaloge iz kampanje 1940.-41.

Grajska gospa je našla mir

Zadnji svojega rodu je prodal imovino svojih dedov in se odselil, v graščini je ostal stari gozdar s svojo ženo, ki sta imela zapisanano dosmrtno oskrbo. Novi gospodar je izročil obširno posestvo v roke oskrbnici, ki naj bi čez zimo do začetka pomladi vse uredila za gospodinjstvo in gospodarstvo.

Oktober je prišla oskrbnica gospa Olga in si dala urediti svoje sobe v nasprotnem delu gospodarjevega stanovanja, čeprav je stari mož omenil, da bi bilo najbolje, da stanujejo tesno skupaj, prav posebno zaradi dolgih večerov in noči. Skrivnostno ji je pripovedoval, da je v razprostanem posloplju neprijetno za one vrste ljudi, ki jih je rado strah.

Gospa Olga se je zasmejala v svojem globokem altu in povedala, da ne pozna nobene groze, pa če bi tudi kdajkoli srečala kakšno belo ženo, o kateri govorijo in pišejo, da se v polnočni uri pojavi na križnih hodnikih ali v raznih sobanah.

Gozdar si je pogladil snežnobe le ase in rekel:

»Nočem vas plašiti, toda ko sem sam prvič zagledal grajsko gospo, sem od groze osivel. Le vprašajte kravarico Katro, pa vam bo povedala, kako je bilo, ko jo je zagledala v glasbeni sobi. Tudi veliki hlapec vam bo povedal o grajski gospe, ki se pojavi vsako leto, ko se bliža dan spomina vseh mrtvih.«

»V svojem življenju sem doživela že marsikaj, slišala sem spomine, hojo in trkanje na vrata in okna. Prav vsako tako znamenje je bilo naznanilo smrti kake drage osebe: toda nikdar me ni bilo strah. Tudi vaše gospe gospe me ne bo, četudi bi sedela vso noč v moji sobi,« je rekla oskrbnica in se poslovila.

Ko je šla s svečo v roki mimo glasbene sobe, je udarilo okno ob okenski okvir. Odprla je vrata, stopila k oknu in ga zaprla. Ko se je obrnila, je dvignila roko s svečnikom in se ozrla naokrog. Ob klavirju je zagledala visoko postavno v beli poročni obleki, s pajččlanom in vencem na glavi.

Obstala je in zastrmela v skoro prozorno prikazen, ki je iztegnila desnico in s kazalcem pokazala na oreda pod knjižnico. Oskrbnica Olga je strmela v prikazen, dokler se ni ta razblinila ob vratih. Položila je svečnik na klavir, šla h nakazanemu predalu in ga odprla. V predalu je ležala knjiga. Vzela jo je s seboj in odnesla v svoje prostore.

Zdelo se ji je, da je na vsak korak nekaj nezravnega ob njej in v tem skrivnostnem občutju ji je zastajal dih.

Tresla se je v grozi in spet zadihala šele, ko je zaklenila vrata svoje spalnice za seboj. Prižgala je vse luči, da je odsevalo od gladkega parketa in ogledal, vzela knjigo izpod komolca, se vsedla na divan in položila knjigo v naročje. Njene misli so krožile od gozdarja do glasbene sobe, od privida do knjige. Odprla je prvo stran, kjer je bilo zapisano z nežno dekliško pisavo: »Moji edini ljubezni v spomin.«

Stran za stranjo je obračala in čitala povest o mladi ljubezni grajske Anite do študenta akademije, ki je ranil njeno srce, ko je hodil igrati na klavir in je zabaval grajsko gospodo. Pogled je govoril pogledu, srce je govorilo srcu, ko sta se skrivaj shajala v parku, kjer so dehtele rože in govorile o ljubezni, ki je tkala svoje niti med grajsko edinko in študentom. Globoka ljubezen je bila med njima, nad njima zvezdano nebo, kjer sta iskala zvezdo sreče za bodočnost. Vsak večer, ko je ura v grajskem stolpu bila osem, sta se našla. Poslovlila sta se, ko je kladivo odbilo polnočno uro.

Polna tihe, čiste ljubezni sta ob slovesu hrepenela po naslednjem večeru, sanjala sta ljubezenske sanje mladih dni in hrepenela po združitvi.

Ob največji notranji sreči nista slutila, da imata razdiralca, ki preži na vsak korak, da bi razdril temelj na katerega je zidal srce. Anitin bratranec je postajal ljubosumen, bil je gost njenih staršev in je upal, da bo Anita njegova žena, ki naj z bogastvom reši njega in njegovo družino. Prilizoval se ji je in jo zasnil pri starših. Oče in mati lepe Anite sta bila za to, da bi se združili dve družini in dva gradova. Mati je povedala hčerki, da jo snubi bratranec Leo. Anita je povedala materi, da je še čas za odgovor, ker doslej še ni čutila najmanjše naklonjenosti do snubca.

»Oprosti mi, draga mama,« je pisala v svoj dnevnik. »moje srce je oddano. Ljubim Matisa, on mi je vse v življenju. Izven te sreče mi ni življenja.«

Leo je znal prebrisano urediti, da Matis ni več prihajal v graščino. Anita pa se je še vedno shajala z njim od osme večerne ure do polnoči. Vendar je Leo izvrstno igral vlogo zelo zaljubljenega ženina in tako so Anitini

starši slednjič odločno zahtevali poroko z Leonom.

»Če že moram biti pokorna hči svojim staršem, napravite, kar hočete, a jaz bom napravila svoje,« je zapisala v dnevnik.

Dan poroke so določili in povabili so vso bližnjo in daljno gospodo na svatbo.

Matis je pisal svoji izvoljenki pisma polna toplih besed in goreče ljubezni. A ko je izvedel, da bo šla njegova izvoljenka z drugim pred oltar, ji je pisal kratko pismo o svojem razočaranju.

Na večer pred poroko je Anita zapisala v svojo knjigo: »Matis, tvoja v življenju in v smrti.« V svoji sobi se je oblekla v belo poročno obleko, si nadela tančico, pripela mirtin venec, šla v park in vse dalje, da je prišla do grajskega ribnika. V stolpu je udarjalo polnočno uro, Anita se je odtrgala od brega.

Naslednje jutro so jo iskali vsepovsod. Slednjič so našli truplo neveste, ki ga je nosila gladina.

Po svečanem rekvijemu so jo nesli v grajsko grobnico, nad katero je bila kapela z oltarjem.

Ko je zvedel Matis, kaj se je zgodilo, se je odločil za samoto. Nobeno samostansko obzidje ni tako visoko, da ne bi misli uhajale v svet, in nobena samostanska celica ni tako tesna in ozka, da ne bi prišle sanje iz mladih dni vanjo v vas.

Matis je dovršil bogoslovje, bil je pater Amadeus Spomini na Anito so gledali a srce je bilo zmerom pri njej. Ko je po povzdigovanju molil za mrtve, je zmerom oklepal v svoje misli Anito, da bi našla večni mir in pokoj.

Za samostanskimi zidovi večna molitev, za grajsko gospo, med zidovi graščine pa večno prihajanje njenega duha v sobo, kjer je bil začetek njene ljubezni.

Zgodilo se je, da so se samostanci razpršili in pater Amadeus je prišel v svoj rojstni kraj z namenom, da bi tam vsaj za nekaj časa pomagal staremu župniku.

Ko je prišel v župnišče, ga je župnik z veseljem sprejel, češ da mu je novi graščak naročil, naj preskrbi za graščino duhovnika, ki bo oskrboval kapelo. Patru Amadeusu je bilo bridko pri srcu, toda odločil se je takoj, da sprejme to mesto.

Sel je v grad, kjer mu je oskrbnica Olga odkazala prostore za bivanje. Olga ni vedela, da je ta pater nekdanji Matis s katerim je zvezano vse, kar je skrivnostnega v gradu, zato mu je povedala zgodbo o grajski gospe. Na večer vseh svetih je šla s patrom Amadeusom v glasbeno sobo, ko je udarjalo osma ura v stolpu grajske kapele.

Oskrbnica Olga je sedla h klavirju in začela igrati najžalostnejše melodije Chopina. Patru Amadeusu pa je dala v čitanje zapiske zagonetne grajske gospe. Pater je čital stran za stranjo in vračale so se mu vse misli v mladostne dneve. Čital je srčno povest svoje Anite, katere nikdar ni pozabil v svojem strogem življenju. Pred njim je vstajala njegova mladost, vsi večeri in noči, katere je preživel s svojo nežno ljubeznijo, akordi pa so zveneli, plavali in objemali vso davnino. Ko je čital zadnje vrstice v dnevniku: »Matis, tvoja v življenju in v smrti,« je sklonil glavo in tolažil svoje zlomljeno srce, da mu je bila vedno zvesta in da se je zato odločila za smrt na večer pred poroko z drugim.

Ko je udarilo kladivo na polnočno uro, se je zganilo ob vratih in pojavila se je Anita v poročni obleki. Oskrbnici Olgi je zastala roka na tipkah, pater Amadeus pa je razprostrl roke in vzkliknil: »Anita, moja Anita!« Hotel jo je objeti a v tem je izginila. Onesvečenega patra Amadeusa so prenesli v njegovo sobo in ko je zjutraj pozvanjal zvon v spomin vseh pokojnih, je izdihnil.

Njegovo krsto so položili v grajsko grobnico poleg Anite in od tistega časa se grajska gospa ni več pojavila. Našla je svoj večni mir in pokoj ob strani svoje mladostne ljubezni, ob strani svojega Matisa, pater Amadeusa.

Da bi branil kravico...

Vaška zgodbica

Velik je bil in močan. Gosta brada mu je zakrivala ves obraz, da so se videli samo njegov šilasti nos in njegove njegove drobne, otroške oči, ki so se brez prestanka smejale pisanemu svetu. Tam gori za vasjo je imel svojo bajto in tam je životaril kakor puščavnik, ki ne ve ničesar božjega o tem svetu. Niti ne ve, čemu je prav za prav njegovo življenje in zakaj otepa vsak dan rumeni sok in pfehki močnik.

«No, Gregucu se niti vredno ni zdelo, da bi razmišljal o vsem tem. Pasel je svojo kozo tam na rebri, požvižgaval je veselo in se je pogovarjal ves dan prijazno s svojo kozico. Kozica mu je bila vse na svetu. Za kozico so mu prihajali šele drugi ljudje na pamet, seveda, izmed vseh najprej njegova sosedka Minkara, ki je imela še precej čedno bajto, tri njivice in lepo kravico, ki je dajala najmanj tri litre mleka na dan. Na sosedo pa je Greguc mislil vsak dan gotovo stokrat. A to vse samo zaradi kravice, zaradi tiste nesrečne kravice.

Minkara je bila že v poznih letih, skoro prav v istih kakor Greguc. Nihče ni rekel, da je grda; bila je zastavna in je imela široke boke in močne prsi. Malce je bila pegasta, a je imela lase kakor sveže predivo. Nihče bi ji ne bil rekel ničesar in tudi moža bi bila dobila, da bi se ne mučila in dolgočasila v svoji bajti. A Minkara je bila hudobna ženska. Zato ni dobila moža in je žalovala in se dolgočasila zapuščena v samotnih nočeh.

Na Minkaro je mislil samo Greguc, in še to le zaradi siromašne Minkarine kravice. To pa ni čudno, saj je vsak dan videl, kako je Minkara pretepla siromašno paro in ji ni privoščila lepe besede. Pa si je Greguc zakrival z rokami oči in ušesa, da bi ne videl in ne slišal ničesar. Srce se mu je jokalo v silnih prsih in je skočil do sosede »Nehaj! Za Kristovo voljo, nehaj!« je prosil in moldeval. »Boli kravico, tako jo boli, kakor bi tebe bolelo, če bi te jaz oplazil s šibo... Zato pa nehaj, ti rečem...«

Pa se je Minkara zasmejala, da so se ji pokazali beli in lepi zobje. »Daj no mir!« je odvrnila. »Krava je krava... Vrnj se k svoji kozici in se brigaj zanjo, mojo kravo pa pusti pri miru. Šiba je zadosti dolga, pa oplazi lahko še tebe... Zato beži, mrhar prismojenti!«

In je Greguc moral bežati, ker se je navadno dogodilo, da ga je Minkara pošteno ošvrkala, če se je preveč obotavljal. Zato se je vrnil na reber. Na trato je sedel in je pokazal vasi hrbet, da bi ne videl Minkare in siromašne kravice. Hudo je bilo Gregucu v srcu, tako hudo, da bi bil najrajši na glas zajokal. A ne zaradi Minkare, samo zaradi njene kravice, ki je bila vsak dan desetkrat tepena. To je bolelo Greguca globoko v srcu, saj Greguc ni mogel videti in trpeti, da je kdo mučil žival. Govorili so, da Greguc v svojem življenju še bolhe ni bil ubil, ker je imel usmiljeno srce kakor noben svetnik v vsej pratiki. Še miši je krmil v svoji bajti in je pognal vsakega mačka, če se je le malo približal njegovemu domovanju. Kozji še ni bil rekel žal besede, če je bila še tako muhasta.

Tako je bilo Gregucu v usmiljenem srcu. Zato ga je strašno bolelo, ko je videl, kako pretepa Minkara siromašno kravico. Kar vlegel se je na trato in je zaril obraz v travo. Po glavi se mu je podila misel za misljo; lovil jih je, a ni mogel ujeti pravo. Rešiti je hotel kravico, da bi se ji godilo, kakor se godi njegovi kozici. A naj je razmišljal, kolikor je hotel, lepe in prave misli ni bilo v njegovo glavo.

In Greguc je zaječal glasno in žalostno. S pestjo je udaril ob zemljo, da ga je zabolelo. Dvignil se je in se je zagledal dol v Minkarino domačijo. Lepo je svetilo solnce nanjo. Hišica se je kopala v rumenih žarkih in okenca so se smehljala, se bliskala in va-

bila, vabila... Pred hišico je stala Minkara; nekam v gore se je bila zazrla; roke je držala prekrižane na prsih in glavo je imela malce nagnjeno proti levemu ramenu. Lasje so se ji svetili v rumenih žarkih in Gregucu so se zdeli tako lepi, kakor ni nobena reč na svetu lepa. Greguc je nehoté vzdihnil in v srcu se mu je zbudilo nekaj silnega, toplega in mehkega... »Sirota je Minkara«, je dejal kozici. »Sama je v bajti in nima nikogar, kakor tudi jaz nimam nikogar... Zato pa je Minkara sirota...«

Minkara se je okrenila in je stopila naglo čez prag. Tedajci je pa Gregucu šinila prava misel v glavo in zdaj je vedel, kako naj reši siromašno kravico. Kar roke si je mel in se je neprestano muzal. Gledal je na solnce, ki se je počasi nižalo k belim goram; ko je bilo solnce še za ped oddaljeno od gorá, je pognal svojo kozico domov. Muzal se je še vedno; zasmel se je zdaj pa zdaj in si pomel lopataste roke. Potem pa se je zasukal na petah in se je napotil naravnost do sosede.

Minkara je sedela pred bajto na nerodni klopi. Greguc ni rekel ničesar, sedel je kraj nje in si je še vedno drgnil roke. In sta molčala. Zvezde so se užigale na nebu, mesec je pogledal izza skrbastega snežnika in mehka svetloba se je razlila okrog in okrog... Tedaj se je Gregucu spet dvignilo v srcu nekaj silnega, toplega in mehkega. In sam ni vedel, kdaj je ovil Minkari roko okrog pasa? Zdajci pa ji je začel govoriti s pridruženim glasom: »Rad te imam, Minkara. Rad, kakor imam rad vse stvari na svetu, tudi tvojo kravico in svojo kozico... Zato pa se vzameva, Minkara in bova mož in žena...«

Zasmejala se je na ves glas in ga je sunila s svojo močno pestjo, da je omahnil po klopi. »Nesrečni mrhar! Česa vsega si ne izmislil!« je rekla in se spet zasmejala. Naglo je stopila čez prag v hišico, duri pa zaprla in zapahnila za seboj. Greguc je odšel v noč. Bil je žalosten in pobit. Dolgo ni mogel zaspiti, ker je bil ves nesrečen; premetaval se je po postelji in je govoril neprestano: »Rešiti sem te hotel, nesrečna kravica, da bi ne bila več tepena. Oženiti sem se hotel z Minkaro, da bi bil zmerom pri tebi in te branil. A Minkara noče...«

Sele proti jutru je Greguc zaspal in zbudila ga je šele koza, ki se je začela dreti na ves glas tam v šupi. Pa jo je pognal na reber, na trato se je vsedel in je ves dan mislil žalostne misli. Zvečer pa se je vsedel na prag, z roko si podprl težko glavo in brezmišelnost strmel na visoke zvezde, ki so brlele v mornem svitu po prostornem nebu. Predramili so ga šele težki koraki, ki so se zdajci oglašili sredi tišine. A Greguc ni niti glave dvignil, da bi pogledal, kdo prihaja mimo. Pa se je začudil, ko je videl, da se je sama Minkara vsedla kraj njega na prag in ni rekla besedice. Molčala sta in strmela v gluho noč.

Naposled se je Minkara zganila in se je zasmejala. Udarila je Greguca po rami in dejala: »Snoči si mi rekel, naj se vzameva, pa se mi je ponoči sanjalo, da bi bilo dobro, če se poročiva. Naj bo, ker hočeš tako, mrhar!«

Bilo jima je lepo tisti večer. Greguc se je muzal in v srcu mu je bilo tako dobro kakor še nikoli. »Rešena si, siromašna kravica!« je govoril, ko je poslušal Minkaro, ki mu je opisovala svojo balo. »O, zdaj ne boš tepena nikoli več. Branil te bom in te varoval, kakor varujem svojo kozico... Veseli se, siromašna kravica...«

Jeseni sta res vzela. Zaprla sta Gregučevo bajto in sta se naselila v Minkarini hišici. Krava in koza sta živeli zadovoljno v hlevu, a samo prve tri dni, zakaj že četrty dan je prišla Minkara, šibo je držala v roki, trikrat je oplazila kozo z njo in jo napodila iz hleva.

Oplazila je tudi kravico, da je zamukala, zamukala, da jo je bilo slišati daleč dol v vas.

Greguc je ugovarjal in je bil ves rdeč od žalosti, a Minkara ga je nevšečno odrinila. Ko se je še vedno obotavljal, je zamahnila po njem, da je siknilo. Greguc je skrivil hrbet, zaječal je in zbežal iz hleva. Za kravo in kozo je stopil na reber. Ves dan je preležal in zdihoval glasno in žalostno.

Tako se zdaj dogaja dan za dnem. Gregucu se je hrbet že čisto skrivil, brada mu je že vsa bela, srce mu je odrevenelo v žalosti in usmiljenju do siromašne krave in kože. Pač se včasih zgane v njem nekaj toplega, da se mu stisne pest in bi rada udarila po Minkari. A Greguc zmigne z rameni in se toplo nasmehne. »Sirota je,« poreče. »Bolelo bi jo, če bi jo udaril... Pa je boljše, da mene boli... Kaj hočete, ljudje božji...«

J. V.

MODRI MOŽJE NISO OŽENJENI

Zenica: »Odkod prihajaš, Branko?«

Možek: »Modra ženičica nikdar ne vpraša, kaj počenja njen mož.«

Zenica: »Modri mož pa, seveda, sme vprašati, kadar njegova žena...«

Možek: »Tiho, tiho, modri možje sploh nimajo žen...«

RELATIVNOST

»Kaj pa prav za prav pomeni relativnost?«

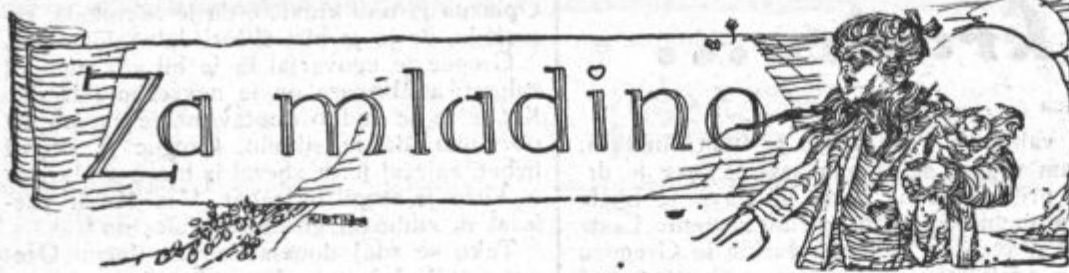
»Zelo preprosto! Če imaš v naročju lepo deklico, se ti zdi ena ura kakor ena minuta, če pa sediš v Adamovi obleki na razbeljenem štedilniku, je prav nasprotno.«

ENERGIJA

Vera zajaše konja. Konj se spotakne in Vera telebne na tla v neroden položaj. Hitro se spet vzdigne in že je na konju.

»Ali ste videli mojo energijo?« reče v svešti si svoje moči hlapcu, ki prikoraka izza oglov.

»O, videl, videl!« odgovori hlapec. »Toda pri nas ne pravimo temu energija...«

Pet bratov je rešilo ugrabljeno kraljično

Ljudska pravljica

Živelo je pet bratov, izmed katerih je bil vsak obdarovan s posebno zmožnostjo. Prvi je bil tako spreten, da je še po petih letih našel sled za človekom ali živaljo. Drugi je lahko v trenutku podrł grad. Tretji je tako odlično streljal, da je pogodil zvezdo na nebu. Četrti je bil nagel, da je ujel strelo iz oblakov, a peti je lahko v trenutku sezidal grad.

Zgodilo pa se je, da je hudobni duh odnesel kralju edino hčer. Kralj je to razglasil in v razglasu javil, da dobi junak, ki mu reši hčer, to za ženo in po kraljevi smrti krono.

Številni junaki so začeli iskati hudobnega duha, a nihče ga ni našel. Ko je bilo pet bratov izvedelo za to vest, se je domenilo, da poide po svetu iskat hudobnega duha in ugrabljeno kraljevo edinko.

Ko so se napotili v svet, je stopal prvi brat spredaj, ker je videl sled, kod je bežal hudobni duh s kraljično. Tako so prišli pred velik kamnit grad. Tu je zmanjkalo sledi, kar je bilo znamenje, da se je hudobni duh s kraljično skrıl v tem gradu. Bratje so šli okrog gradu, da bi našli vrata, a vrat ni bilo. Tedaj je drugi brat v trenutku podrł grad, toda hudobni duh je zgrabil kraljično in poletel z njo visoko pod nebo. Hitro je nastopil tretji brat, ustrelil in pogodil hudobnega duha. Ta je izpustil kraljično, da je začela ko kamen padati proti zemlji. Pa je priskočil četrti brat, to je tisti, ki je lahko ujel strelo iz oblakov, in je ujel kraljevo hčerko v roke.

Bratje in rešena kraljična so se zdaj napotili proti domu.

Ko so ostali hudobni duhovi izvedeli, da so jim bratje ubili poglavarja, so se zbrali in jo udarili za njimi, da bi se maščevali. Bratje so jih zagledali in niso vedeli, kako bi se jih ubranili. Pa je nastopil peti brat in v trenutku sezidal trden grad, v katerega se je vseh šest skrilo. Hudobni duhovi so pridrvili pred obzidje, a v grad niso mogli. Nekaj časa so jezno tulili okrog zidov, nato pa jo ubrali domov.

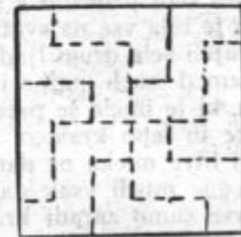
Nato so se tudi bratje s kraljično vrnili domov in izročili kralju njegovo hčer. Kralj

je bil zelo vesel in je vprašal brate, kateri jo je rešil. Bratje so mu povedali, da so pri rešitvi vsi sodelovali. Kralj ni vedel, komu bi dal hčer za ženo, da bi držal besedo, zato je rekel: »Pogovorite se med seboj, kdo naj bo moj zet!«

Bratje so se posvetovali, a se niso mogli pogovoriti, zato so sklenili, da prepustijo odločitev materi. Mati pa jim je rekla, naj ne razdirajo medsebojne bratovske ljubezni, naj prepuste kraljično najmlajšemu, sami pa ostanejo pri njem, da mu bodo v pomoč.

Tako se je tudi zgodilo, in najmlajši se je oženil s kraljično. Bratje so živeli v najlepši slogi in si pomagali med seboj s svojimi posebnimi zmožnostmi.

Sestavljenka

Takšna je pravilna rešitev naloge v zadnji številki

Vse na svetu je dozdevnost

Zgodba z Vzhoda

Emir v deveti deželi Ali se je zelo razburjal zaradi preroka Abuja, ki je pridigoval njegovemu ljudstvu, da je vse na svetu le varanje in domneva in da je vse v resnici drugače, kakor vidimo s svojimi očmi.

Zaradi tega je Ali hotel učitelju teh učenosti zagosti takšno, da bi ga enkrat za vselej ozdravila. Povabil je Abuja v svoj grad.

Sveti mož se je vabilu odzval, a je kljub emirjevemu prigovarjanju vztrajal trdno pri svojem nauku, da je ves svet sama dozdevnost.

Emir pa je imel že pripravljenega divjega slona, ki ga je v primernem trenutku izpustil izza ograje, da bi krivega preroka spreobrnil in mu praktično dokazal resničnost vseh reči, ki jih vidimo in čutimo.

Velikanski slon je planil divje proti preroku, ki je hitro nabrusil pete, da bi si rešil življenje.

»O, častiti mož,« je zaklical emir, »zakaj tako strašno drviš, če je ta slon samo dozdeven?«

»Visoki emir,« je odvrnil Abu, »moj beg je tudi le dozdeven. Vse na svetu je čista dozdevnost...«

V ŠOLI

Katehet: »Jožek, povej, zakaj je dal Bog Adamu Evo za ženo!«

Jožek: »Da bi mu šivala gumba, gospod katehet!«

Katehet: »Kako?«

Jožek: »Če našemu očki manjka gumb na srajci, vedno vprije: Zakaj pa imam ženo!«

Po Steubnu

10

V ujetništvu med Indijanci

Mladinska povest o doživljajih dveh belopolnih otrok v indijanski vasi

Še enkrat je zbrala vseh pet puščic, dala si je od Malega lovca ponuditi tulec. Dolgo je brskala po njem in je naposled zamenjala dve puščici. Potem je šen enkrat dvignila lok, sprožila je, takoj nato je izstrelila drugo puščico, potem tretjo, četrto in peto in zdajci so vsi kriknili kakor iz enih ust: tudi šesta puščica je še šinila v zrak — in šele tedaj je padla prva na tla.

Vsi so šteli z njo, in vendar so zdaj vsi poleteli k puščicam, prinesli so jih, prešteli so jih še enkrat — bila je resnica: Lenka je odstrelila šest puščic!

Gašper se je smejal. Mar ni že Džon Mzepas nekoč v šali dejal Lenki:

»Vsak fantovski rod te bo sprejel med svoje bojevnike, če jim to pokažeš!« Džon Mzepase je bil zelo ponosen na svojo učenko. Natanko ji je bil pokazal, kako je treba puščice vzeti v roko, kako jih položiti na struno. Glavna umetnost pa je v tem, da si hiter, kolikor le zmoreš. Vsaka napačna kretnja ukrade čas in ena napačna kretnja lahko zmanjša število za eno puščico ali kar za dve. Indijanski fantiči so naravnost občudovali belo dekle, kakor bi bilo pravcato svetovno čudo. In Tekumze je rekel:

»Naj svetlolasa sestra še enkrat strelja v zrak!«

Bil je ves mračen v obraz in skoraj je bilo

videti, kakor da je hud, ker ga je posekala. Njegove besede so zvenele kakor povelje.

Lenka je streljala še enkrat in spet ji je uspelo. Zdaj so stali fantje nemi okoli nje. Tekumze je bil globoko užaljen. Dekle ga je premagalo. Pohitel je k svojemu konjiču in skočil v sedlo. Drugi so sledili.

Gašper in Lenka sta jezdila posledna. Kakor zakleto je zavladala med fanti tišina. Toda že po nekaj minutah se je Tekumze obrnil in je Gašperju in Lenki pojezdil nasproti.

»Ni lahko biti premagan od deklice. Toda bila je častna borba. Svetlolasa deklica zasluži, da jo imenujemo Belo puščico.«

Njegov pogled je bil spet odkritosrčen in časten. Fant je premagal v sebi zlobotno zavist. Lenka pa je bila srečna, kajti Tekumzeja je takole po strani prav rada videla. Sama se ni zavedala, kaj je to, toda bilo je vendarle tako. Rekla je:

»Čuj, Tekumze, Bela puščica bi bila rada sprejeta v rod Mladih gorskih levov.«

Začuden jo je pogledal. Potem je rekel odklonilno:

»Noben rod nimā skvav v svojih vrstah.« Ona se mu je zasmejala:

»Poglej one skvav, ki tam potujejo z rodom Šavanov. Mar Šavani niso rod?«

Vzkliki začudenja so se zglasili med mla-

deniči. Seveda, Lenka je imela čisto prav. Zakaj naj bi se brezpogojno igrala le z onimi skromnimi indijanskimi dekami? Sai je vendar vedel, da zmore vse tisto kakor fant njenih let. To, kar je rekla dekle ni bilo brez podlage. Vendar mu njena želja ni posebno prijala. In tako je rekel dostojanstveno, kakor da je sam veliki Kornstalk, ognjen v plašč iz bivoljega k zna:

»Svet starešin bo odločil o tvoji želji.«

Rod Šavanov je potoval tri dni s smeri na zapad. Četrto popoldne je prbrzel jezdec od juga. Bliskovito se je ustavil, potem je rahlo prijezdil k Šavanom. Ze od daleč je bil napravil nekatera znamenja. Ljudstvo se je vznemirilo in se razveselilo. Jezdec je ugleđal bivole. Kornstalk mu je velel, naj se približa. Izpraševal ga je natančno. Nato sta jezdila dalje.

Dve uri pozneje so ugledali drugega jezdeca. Tudi on je bil videl bivole.

Kornstalk je velel ustaviti. Prispeli so v tisti kraj, ki ga je bil ostalim plemenom svojega rodu navedel. Naokoli se je razprostirala precejšnja dolina, obdana od gričevja; v njej je bilo zadosti vode in tudi drv. Na severu se je košatil gozd.

Bivoli so potovali od severovzhoda proti jugozapadu. Priti morajo proti taborišču. Poizvedovalci so jezdili iz taborišča, vselej po dva in dva. Kakor hitro so opazili bivoljo čredo, je eden pojezdil nazaj v taborišče, drugi pa je od daleč sledil živalim, da jih je imel stalno pred očmi.

Tako so dan za dnem jezdili možje v prirodo, žene so šle za njimi. Možje so lovili in streljali, raztelesevali so mrtve živali in jim

Križanka

1		2	3		4
		5			
6		7		8	
		9			
10					11
		12	13	14	
		15			16
17				18	19
20		21	22		23
24		25			26
27					

Vodoravno: 1. Kraj nedaleč od Ljubljane. 5. Tretja črka iz priimka našega največjega pisatelja in druga črka iz njegovega krstnega imena. 6. Znano bitje iz pravljice sveta. 9. Druga oznaka Madžara. 10. Sredi obraza ga imaš. 11. Po vojni bo nastopil. 12. Zensko krstno ime. 15. Naslov s tujo besedo. 17. Časomer. 18. Na njem rase najslajši sad naših krajev. 20. Del obale, štrleč v morje. 21. Petnajsta in peta črka iz slovenske abecede. 23. Predlog. 24. Redovnica z drugo besedo + pripadnik divjega naroda iz starih časov. 27. Naplačilo pri sklenjeni kupčiji + zaplodek nadležnega mrčesa.

Navpično: 1. Mesto v severni Italiji. 2. Nedoločni števniki, ki pomeni podobno kakor marsikateri (ednina, ki je sicer bolj malo v rabi). 3. V narečju rečeš tako ženski, ki je vihrava in bolj slabe pameti (množina). 4. Zensko krstno ime, ki je sicer znano, ven-

dar pri nas manj v rabi. 7. Splošni izraz za tisto, kamor spravljaš jedi, pijače, pa tudi kaj drugega. 8. Svoječlav z drugo besedo. 13. Kratica za lastnoročno. 14. Črka z abecednim imenom. 15. Moško ime, precej v navadi med Germani, pri nas pa je redko. 16. Započetnik neke madžarske vladarske rodbine. 17. Takšna je mladenka, ki naglo koraka ali hitro opravlja svoje delo. 19. Gorenjska reka, ki je poleti prav topla za kopanje. 21. Če nisi oblečen, si tak. 22. Za nočjo zmerom pride. 25. Vzklik, če komu kaj daš. 26. Osebni zaimek.

Čarobni kvadrat

- 1. a a a a a d
- 2. d d d d e e
- 3. i i i i i l
- 4. l m m n n
- 5. o s u v v
- 1. 2. 3. 4. 5.

Vodoravno in navpično: 1. Mesto v severni Italiji. 2. Prva edninska oseba zdajšnjega časa od glagola, ki pomeni približno tisto kakor določiti. 3. Prijazen prizor iz preprostega življenja (tuja beseda). 4. Nenaden močan dež. 5. Kraj iz Svetega pisma stare zaveze.

Skrito ime

r v z m r s č p l l s k
a i r a e k e l e i t r
a a k a a k a t a a k a

Kjer so pike, postavi ustrezne črke, da boš dobil v navpičnih vrsticah smiselne besede. Nove črke ti bodo v vodoravni vrsti dale ime starega slovenskega književnika.

Posetnica

Viko Glišar Stična
Kakšen obrtnik je ta gospod?

snemali kože, žene pa so razsekavale meso, ga tvorile na konje in dovažale velika bremena v taborišče. Plen je bil tako velik, da konjski hrbti niso zadostovali za tovorjenje. Indijanke so prav tako kakor na potovanju od taborišča do taborišča privezovale konjem ob levi in desni dolge, kakor zapestje debele drogove, ki so se vlekle za konji. Privezale so jih s čvrstimi jermeni, pričvrstile so med drogove bivolje kože in so nanje naložile lovski plen. Seveda so same tudi nosile težke tovore mesa, kopit in rogov. Celo psi, ki so imeli velike praznike, so morali tvoriti in vleči meso. V taborišču je bilo polno veselja, živahnosti in delavnosti.

Bivoli niso potovali v veliki zaključeni čredi, marveč so se po prehodu čez Ohafo razkropili v gruče po štirideset do šestdeset živali. Indijanski bojovníki so obkrožili tako gručo, kjerkoli so jo izsledili, nato so jo razgnali. Podili so se za brezupno drvečimi bivoli in nikakor ni bila redkost, da je posamezni lovec v enem samem dnevu pokončal tri ali štiri bivole.

V taborišču so posedala dekleta in starejše ženske, ki niso mogle slediti možem. Razrezavale so meso v dolge, ozke pasove, katere so obešale na vrh, da se sušijo na soncu. Razgrinjale so velike kože na obode in okvirje in so greble ostanke mesa in dlako z ostrimi stružnimi noži, napravljenimi iz kosti. Rogove so shranjevale v poznejšo uporabo: iz njih so Indijanci izgotavljali posodo za pitje žlice in okrasne ploščice. In tudi kopita sama so bila dragocena. Indijanci niso imeli jeklenih čitov, marveč so si čite napravljali iz bivolje kože. Izbrali o v ta namen naimočneje kože, izrezali so okrogle kose, položili so po

štiri do pet drugega na drugega. Potem so jih zlepili z gostim, čvrstim lepom. Tudi vnanjo stran so gosto namazali z lepom. Ko se je vse skupaj posušilo, je bil koščenotrdi, za slehernu puščiko nepredirni ščit gotov. Lep za ščite pa so kuhali iz bivoljih kopit.

Zivahno življenje v indijanski vasi se je sleherni dan spreminjalo, kajti že tretji dan po prihodu v novo taborišče je prispelo prvo pleme šavanskega rodu, ki ga je bil dal poklicati Kornstalk. Potem je sledilo pleme za plemenom. Pokostokrat so prišle tudi posamezne družine in vsaka družina je bila sprejeta s smelom, zmagoslavjem, ponosom. Vse so pogostili. Stari znanci so se spet videli, stara prijateljstva so se obnavljala. Otrke, ki so se v razdobju od poslednega sestanka rodili, so starejši občudovali in ogledovali. Večer za večerom so goreli ognji pred šotori in ob njih so sedeli trudni lovci, ki so pripovedovali svoje dogodivščine. Glasile so se zategle pesmi čarovnikov in so brneli mali ročni bobenčki. Zdaj je bil zbran ves rod, zdaj se ni bilo treba nikomur bati divjih Čirikov ali Krikov. S petnajststotimi možmi se ni spustil noben rod v vojno zasledovanje. In tu je sedelo petnajststo bojovníkov, pripravljenih, da podero vsakogar, ki bi hotel napasti taborišče.

Nameravali so še cele tedne uspešno loviti v teh krajih, kajti Kornstalk je bil poslal lovce mimo onih manjših čred, ki so se pasle v bližini, tja na vzhod. Lovili so na oni strani velikega bivoljega pohoda in so celotno bivoljo čredo polagoma pritiskali k velikemu indijanskemu taborišču. Lovili pa so tudi čisto v ospredju bivoljega pohoda in so tako zavirali ogromni čredi pohod.

Številčni stolp

	1			
	2	3	4	
5	6	7	8	9
10	11	12	13	14
15	16	17	18	19
20	21	22	23	24
25	26	27	28	29
30	31	32	33	34
35	36	37	38	39
40	41	42	43	44
45	46	47	48	49
50	51	52	53	54
55	56	57	58	59
60	61	62	63	64
65	66	67	68	69
70	71	72	73	74
75	76	77	78	79
80	81	82	83	84
85	86	87	88	89
90	91	92	93	94
95	96	97	98	99
100				

Ključ:

2 — 4 — 9 — 13 — 9 = reka, ki teče skozi Maribor.
13 — 4 — 9 — 12 — 9 = večja ptica črne in sive barve
2 — 3 — 10 — 9 — 4 = denarna enota Amerike
5 — 11 — 8 — 3 — 12 = krstno ime našega priljubljenega pesnika
10 — 11 — 14 — 9 — 1 = z njegovo pomočjo vlivaš pijačo v steklenico
15 — 4 — 6 — 2 — 9 = kos obdelanega vrta
7 — 6 — 10 — 14 — 6 = zelenjava, ki je zlasti skisana priljubljena
Ko s pomočjo ključa najdeš številkam ustrezajoče črke, vstavi te v številčni stolp, pa boš dobil znan pregovor.

Rešitev ugank iz št. 7. Križanka: vodoravno: 1. Karavanke. 9. amok. 10. lord. 11. most. 12. Ivan. 13. era. 14. asi. 15. ost. 18. Avstralka. 21. kodri. 22. dren. 23. Asta. 25. breg. 28. osem. 30. rutina + tri. 32. as. 33. niz. 34. ar. 35. pečar: navpično: 1. kamera. 2. Amor. 3. rosa. 4. akt. 5. ali. 6. nova. 7. Kras. 8. ednina. 15. Oton. 16. srd. 17. tara. 19. skelet. 20. lisast. 22. Dobrač. 24. Almira. 26. Rus. 27. gine. 28. oaza. 29. era. 31. nič. — Stopnice: 1. ravnina. 2. pravica. 3. naraven. 4. naprava. 5. pozdrav — Skrito ime: Matija Majar Ziljski. — Zagonečno pisanje: Tudi počasni daleč prideš — Posetnica: umni kmetovalec

SVOJEGLAV AVTO

Dva prijatelja se pogovarjata v gostilni. Prvi: »Kaj je pa pomenil vik na ulici?«
Drugi: »Nič posebnega, neki avto je hotel zaviti v stransko ulico.«
Prvi: »No, zaradi tega pač ni bile treba toliko vrišča!«
Drugi: »O pač, saj tam ni nobene stranske ulice.«

Kornstalk je mislil na vse, od Kornstalka se je lahko vsakdo česa naučil. Kaj za to, če so posamezni lovski oddelki bili čestokrat tri ali štiri dni na poti. Kadar so se vrnili, so morali najmanj toliko dni ostati v taborišču, da so pomagali predelovati plen, ki se ni smel pokvariti. In pa odpočiti so se morali, kajti takle lov na bivole je bil velik in težaven opravek.

Že prvi dan po prihodu v dokončno taborišče je Tekumze poklical mlade gorske leve k posvetu. Lenkina želja, da bi bila sprejeta v rod, mu je brodira po glavi.

Kmalu morajo prispeti v tabor ostala šavanska plemena, potem se pričnejo borbe mladih rodov za vodstvo v velikem taborišču. Seveda je hotel Tekumze uveljaviti svojo nadvlado nad vsemi šavanskimi mladenci. Zavedal se je svojih sposobnosti in je ocenjeval sposobnosti svojih mladih prijateljev.

V rokoborbi bo Dvojni orel brez truda premagal vse ostale. V potapljanju, plavanju, jahanju je Tekumze sam gotovo najboljši. Zdaj se je kot tekač pridružil še Brzonožec. Pri streljanju v tarčo se Mali lovec ne da premagati. In zdaj se je pojavila še tale svetlolasca skvav s svojimi bajnimi jahalnimi umetnijami. Kdo je že videl človeka, stoječega na sedlu dirjajočega konja? Še večja pa je njena sposobnost pri streljanju puščic v zrak.

Saj ni dosti niti odraslih bojovníkov, ki bi zmogli postreliti kar šest puščic.

Tekumze je naprej povprašal svoje tovariše za svet in fantje so soglasno potrdili, da je Lenka lahko sprejeta v njihovo družbo. Lenkini opombi, da tudi sam rod Šavanov

Novice

* **Brezplačne predstave Dopolavora v Ljubljani.** Pokrajinski Dopolavoro v Ljubljani med drugim prireja tudi brezplačne predstave za vojaštvo in za prebivalstvo. V začetku prejšnjega tedna so bile kar tri take predstave: enkrat za občinstvo, dvakrat pa za vojaštvo. Vodstvo Dopolavora najema za te predstave člane in članice narodnega gledališča, radijski orkester in potujoče igralske skupine ter uporablja različne filme. Predstave se nadaljujejo. Predzadnja nedeljo popoldne je bila v pokrajinskem sedežu Dopolavora na Taboru edinstvena velika predstava za občinstvo. Vstopnine ni bilo, da je mogel prisostvovati vsak, kdor je želel. Dopolavoro je za nedeljo najel potujočo igralsko skupino, ki je one dni gostovala v Triesteju. Skupina šteje osem članic in šest članov. Med njimi so znane pevke in plesalke, mojstrski igralci na gosli, dva prtilikavca in beli fakir, ki je svoje umetniše razkazoval že po vsem svetu. Dan nato, v ponedeljek popoldne je bila ista predstava z avoiaštvo in se je zanj ponovila v terek. Glede na zanimanje, ki ga je bila deležna nedeljska predstava pri občinstvu, se bo tudi ta predstava ponovila, kakor hitro bodo odlični umetniki, ki so zelo zaposleni, spet na razpolago.

* **Ljubljana ima okroglo 95.000 prebivalcev.** V poročilu ljubljanskega mestnega fizikata je ocenjeno število ljubljanskih prebivalcev na okrog 95.000. Ob koncu l. 1940. je znašalo število ljubljanskih prebivalcev po policijskih prijavah 87.780. Ob štetju 31. julija lani pa je Ljubljana štela 91.613 prebivalcev. Pozneje so bile meje mestne občine še enkrat razširjene in Ljubljani so bile priključene še vasi Dolnice, Kamna gorica in Podutik in deli vasi Pržanja, Glinice, Trate, Podgore in Poljan, tako da je število prebivalcev naraslo še za nekaj nad tisoč. Približno merilo o porastu števila ljubljanskega prebivalstva nam nudi tudi število od Prehranjevalnega zavoda izdanih živilskih nakaznic. Decembra so jih izdali

v Ljubljani 97.000. To visoko število pa ni dovolj zanesljivo, da bi ga lahko upoštevali, kajti vsi, ki dobivajo živilske nakaznice v Ljubljani, ne bivajo stalno v mestu. Zato je mestni fizikat zaokrožil število prebivalcev na 95.000. V območje mestne občine spada okrog 600 hiš, ki imajo izrazit kmečki značaj. Površina ozemlja mestne občine meri 69 kvadratnih kilometrov. Na kvadratni kilometer odpade povprečno po 1380 prebivalcev, kar nedvomno ni mnogo za mestno površino. Veliko mestno obrobje ima še pretežno kmečki značaj in je redko naseljeno, kar velja predvsem za Barje in velik del Zgornje Šiške. Razen povsem kmečkih hiš na ozemlju mestne občine jih še mnogo, ki se ne razlikujejo mnogo od kmečkih poslopj ali v mnogih primerih v zdravstvenem pogledu nimajo prednosti pred kmečkami hišami.

* **Lani je bilo blizu 1700 porodov v ljubljanski ženski bolnišnici.** Leta 1940. so sprejeli v to bolnišnico 2153 porodnic, lani pa 1782. Da so jih lani sprejeli manj, je povsem razumljivo, ker je izostal dotok iz raznih oddaljenih krajev. Leta 1940. je bilo 2073 porodov, lani pa 1694, med njimi 28 porodov dvojčkov. Rodilo se je 921 dečkov in 801 deklica. Navadno se rodi zmerom več dečkov kakor deklic. Umrljivost dečkov pa je večja od umrljivosti deklic, tako da se števili pripadnikov obeh spolov izenačita. Lani je bilo 1670 živorojenih, mrtvorojenih pa 52.

* **Dve žrtvi zime.** S Korenega nad Horjulom je šel nedavno zjutraj posestnik Andrej Velkavrh po opravkih v Polhov Gradec. Med potjo ga je zajel snežni plaz, ki je pridrvel po strmih pobočju. Ljudje so sicer opazili nesrečo in prihiteli ponesrečencu na pomoč, toda Velkavrha so iz snežnega objema odkopali že mrtvega. Truplo so prepeljali na njegov dom. — Zima pa je zahtevala še drugo smrtno žrtev. K posestniku Casermannu v Cerknici je prišla zvečer neka slaboumna beračica. Ko si je izrosila milodar, je odšla,

čeprav so jo domači vabili, naj ostane čez noč v hiši. Zjutraj, ko je šel domači hlapec za delom, pa je našel beračico zmrzlo pod kozolcem.

* **Za mrtvega razglašen.** Novomeško okrogno sodišče je na predlog sorodnikov uvedlo postopanje, da se razglasi za mrtvega posestnik Anton Jerman iz Šmarjete pri Novem mestu, po rodu iz Zaloga. Jerman je bil dodeljen že leta 1915. bivšemu 97. pehotnemu polku, s katerim je še isto leto odšel na zapadno bojišče in od koder se je to leto samo dvakrat pismeno javil svojcem. Od leta 1916. dalje pa ni o Jermanu več sledu.

* **Visok sneg na Dolenjskem.** Iz St. Ruperta na Dolenjskem poročajo, da je predzadnji teden povsod na Dolenjskem zapadlo izredno mnogo snega. Okoli St. Ruperta in St. Janža ga leži poldrugi do dva metra. V kočevskih hribih so ponekod zameti visoki do pet metrov. Ko je sneg naletaval in tudi potem, ko je nehal naletavati, je že malo kazalo na jug, a si je vreme premislilo in je spet zavladal hud mraz.

* **Zemlja se je razpočila.** V Dolenji vasi blizu Cerknice se je v strugi potoka Cerknišče te dni razpočila zemlja v dolžino kakšnih petih metrov. Razpoka je široka 30 cm, reza pa globoka do petih metrov. Na koncu te razpoke je prepad, katerega dno se sploh ne vidi. Po šumenju vode, ki pada vanj, mora biti prepad precej globok. Prepad drži brčkone pod Svetov vrh in ima zvezo s tistim, ki so ga svoječasno delno zasuli.

* **Otrok je zgorel s kočo vred.** V vasi Poljana pri Dolenjskih Toplicah je šla Kržičeva mati na dnino, doma na peči pa je pustila štiritletnega otroka. Neznano kako je nastal v koči ogenj. Vsa koča je bila kmalu v plamenu in je pogorela do tal. Z njo vred pa je zgorel tudi nesrečni otrok. Sodijo, da so se na peči, ki je bila močno zakurjena, vnele cunje in zažgale še hišico.

* **Slinavka in parkljevka se je pojavila.** V Dolgi vasi se je pojavila kar v treh hlevih na desetih govedih slinavka in parkljevka. Ogrožene so občine Kočevje, Dolenja vaa, Stari log, Koprivnik, Mozelj, Fara in Kočevska Reka. V teh občinah je prepovedano izdajati živinske potne liste za goved, ovce, koze in svinje in je do preklica prepovedan svobodni promet iz teh občin. Tudi vsi sejmi v kočevskem sodnem okraju so prepovedani. Vsem tujim osebam, zlasti žvinskim

šteje ženske ob svojih vrstah se pač ni dalo oporekati.

Tekumze je poslal Malega lovca k Lenki, ki se je z njo takoj vrnil. Bila je resnično razburjena. Sprejeta je bila v red mladih gorskih levov z vso slovesnostjo, številnimi vzkliki »Va!« in z zanosnim Tekumzejevim govorom. Lenka je zdaj tako rekoč še uradno dobila oni vzdevek, katerega se je bil Tekumze dan prej domislil. Le neznatno ga je izpremenil, da bi pokazal, da tu ne gre za čisto navadno skvav. Lenko so poslej imenovali »Belo bojevniško puščico«. Po krstu je Lenka od ponosa zrasla kar za celo ped.

Naslednji dnevi so minili v igranju in tekmovanju. Fant z drevesa in Volčji sin sta pridila slavnostem in zelo izdaten pretep v čast prvemu ženskemu članu rodu gorskih levov in njun pretep se zoper vsako pričakovanje ni končal z običajnim kaznovanjem od strani tovarišev, marveč se je razvil v pravcati divji boj s fanti iz plemena M-kve, kar pomeni Medvedje pleme. To pleme je tisti dan, ko si je bratovski par na svoj način dokazoval ljubezen, prijezdilo v taborišče. Fantje tega plemena so prijezdili pred ostalimi in so naleteli na Tekumzejeve gorske leve, ki so z vsem zanimanjem motrili borbo obeh bratcev, da niso videli prav ničesar drugega. Mali medvedje so z vzkliki »Hoj, hoj, hoj!« napadli Tekumzejeve tovariše in se je razvila strahovita bitka. Domala je bila Tekumzejeva četa premagana. Da so pa naposled le zmagali, so se morali zahvaliti Beli bojevniški puščici, ki je naenkrat začela razsajati v svoji materinski in je sovražnika za sovražnika povlekla za lase iz gneče ob stran, kjer je navadno obležal z občutkom, kakor bi ga bili skalpirali pri živem te-

lesu. Gašper se je vselej vrgel kar na dva mlada medveda, prijeli je vsakega za tilnik in je trčil nekoliko njuni butici skupaj, kakor je bil steril takrat v reki s Fantom z drevesa in z njegovim dlčnim bratcem. Njegov bojni krik »Vu-vup! Vu-vup!« so povzeli ostali mladi gorski levi in brž je vzklikanje »Ho-hoj-hoj!« začelo pojemat.

Poslej je Tekumze skrbel, da je ne samo svoje tesnejše tovariše, temveč vse fante iz vasi imel vedno okoli sebe. In to je bilo dobro in potrebno, kajti naslednje dni so prijezdila ostala plemena drugo za drugim. Njihove fantovske družbe pa zdaj niso imele česa posebnega sporočiti, kajti Tekumze je kot vodja fantičev svojega rodu že vnaprej imel premoč na svoji strani, saj je poslej poveljeval fantom iz plemena Mze-pase, Mva-ve in M-kve. Običaj, da se je sleherni premagana fantovska družina priključila zmagovalcu, je vedno častno veljal. Fantje iz plemena Mva-ve so se kmalu po prihodu v taborišče pridružili brez boja, saj so spoznali, da proti fantom M-kve in Mze-pase nič ne zmorejo.

Ko se je vseh trinajst šavanskih rodov vrnilo v taborišče, je bil dvajsetletni Tekumze gospodar nad kakimi petnajsto vrstniki. Belo bojevniško dekletce, ki so jo vsi imenovali Puščico, pa je bilo — njihova gospodarica. Bilo je resnično čudovito, kaj je zmogla bela skvav pri jahanju in pri streljanju pušic v zrak. Njeni uspehi so zadostovali, da je njeno ime šlo po vseh šotorih taborišča od ust do ust.

Toda Tekumzejevo vodstvo je bilo za enkrat le začasno. Dokončno naj o tem odločijo tekmovalci. Takele tekme so bile vedno velika reč. Ne samo mladeniči, ne, ves narod je sodeloval. Vsa indijanska vzgoja je stre-

mila za tem, da se fantje razvijajo v lovce in bojevnike. Lovsko znanje in bojevniška odločnost, spoštovanje starosti in pravo pojmovanje časti so bili tisto, kar so starejši terjali že od onih, ki so komaj jeli doraščati. Kadar so tekmovali mladeniči posameznih rodov, je bilo sodelovanje starejših prav tako strastno kakor častihlepje mladih.

A čeprav je vsakdo v taborišču poznal navado, da se morajo fantje že takoj prve dni, odkar bivajo skupaj, boriti, se tokrat vendar nihče ni posebno brigal za to. Ko je Tekumze o tem ponižno vpraševal glavarje in celo samega Kornstalka, ni dobil nobenega odgovora. Napetost, nemir, borbena strast so se stopnjevali. Tekumzeja so sleherni dan stokrat izpraševali, kdaj bo vendar začel — a je mogel le skomigniti z rameni.

Kornstalk se ni utegnil dosti brigati. Posve-toval se je z vojaškimi glavarji in s starešnamimi rodov. Otroci so videli bojevnike v gručah postavati tu in tam po taborišču. Bojevniki so se pogovarjali skrivnostno o bogve kakih čudnih rečeh. Mladina je slišala besede, katerih ni razumela. In kako naj bi jih tudi razumela ona, ko niti očetje sami niso prav vedeli, kaj se godi. Sli so prihajali in odhajali. Govorilo se je, da hoče Kornstalk poslati odposlanca k rodovom Miami in Leni Lenape. Potem se je spet govorilo, da so bili sli odposlani k Čirokom in Krikom, torej k šavanskim sovražnikom, da jim ponudijo mir. Čulo se je, da so Čiroki prodali deželo zelenega trstja nekemu belcu. Potem se je spet pripovedovalo, da so to storili Irokezi. In naposled se je čulo, da dežela ni bila prodana, marveč darovana.

(Dalje:)

trgovcem, mešetarjem, mesarjem in rezarjem, je prepovedan vstop v dvorec navedenih ogroženih občin. Prebivalstvo se poziva, naj vestno pazi, da se ta kuga ne zanese tudi v novomeški okraj. Vsako sumljivo obolenje pri parkljarjih mora vsakdo brez odloga nemudno prijaviti najbližjemu oblastvu.

* **Volkova sta raztrgala srno.** V prostranih dolenskih gozdovih zaradi hude zime trpi zelo divjad. Po samotnih domačijah imajo dnevno v gosteh sicer plaho srnjad. Stalna pojava srnjadi v bližini osamljenih gorskih bivališč pa je privedla posebno s kočevskega Roga v dolenske vasi tudi lačne volkove. Nedavno v večernih urah sta pridivljala na neko osamljeno domačijo, oddaljeno komaj 400 m od vasi Smuke, kar dva volkova. Gonila sta pred seboj mlado srno. Vsa onemogla se je srna zatekla v bližnji kozolec, kjer sta jo volkova pa kljub kričanju domačinov raztrgala in požrla. Domačini so komaj odgnali oba volkova od hiše spet v gozd. Poleg zime in zankarjev so začeli zdaj še volkovi uničevati divjad in obstoji resna nevarnost, da bo to zimo občutno prizadeta v dolenskih gozdovih.

Trieste—Gorizia

Vojaški spomenik na hribu Ponte di Piuma. V bližini Gorizije bodo na hribu Ponte di Piuma postavili veličasten spomenik v spomin tistih vojakov ženijskega polka »Fiore«, ki se je udeleževal soških ofenziv. Po silno krvavih bojih šeste ofenzive (od 4. do 17. avgusta l. 1916.), v katerih je bilo več kakor 100.000 žrtev, je imenovani polk mnogo pripomogel k temu, da je že po nekaj dneh bojov italijanska vojska vkorakala v mesto.

Šest mesecev so jo imeli za mrtvo. Avgusta lani je umrla v bolnišnici v Gorizii zaradi zastrupljenja neka žena, ki se je imenovala Ida Colussi in je bila stara 36 let. Ugotovili so še, da je bila doma v Udineju in da je bila poročena z nekim Ernestom Quainom. Po pogrebu so v matrike v Udineju zapisali, da je Colussijeva umrla. Tem večje je bilo zdaj presenečenje, ko se je v uradu zglasila Colussijeva sama in zahtevala življenjsko spričevalo za prilogo k neki prošnji. Uradnik jo je nejeverno gledal, toda ko je ženska vztrajala pri trditvi, da je edino ona prava in da še živi, so oblastva začela preiskavo, kako je prišlo do te neprijetne zmotne. Poizvedovanja so trajala dalje časa in dognala tole: Colussijeva je julija sprejela na svoje stanovanje neko 24-letno Luigo Scarsinijevo iz Tolmezza. Scarsinijeva pa je nekega dne na lepem izgnila in odnesla Colussijevi 800 lir in osebne listine. Ker je Colussijeva prijavila tatvino policiji, se je Scarsinijeva krila z njenimi listinami in se povsod predstavljala za Colussijevu. Vmes pa je posegla nesreča, ko je Scarsinijeva nekoč nehote popila večjo količino strupa in so jo morali preneljati v bolnišnico, kjer je umrla. Oblastva so zdaj napako popravila, in tako je Colussijeva po šestih mesecih smrti spet oživela tudi za zakone.

Iz Gorenjske

Manj, a bolje krmljeno živino. Po zadnjem štetju živine je stanje na Štajerskem in na Koroškem nazadovalo zadnja leta za 18 odstotkov. Dvignilo se je samo številčno stanje krav-mlekarij in plemenk. Na Koroškem in Štajerskem je torej manj govedine, zato pa nekaj več mleka. Listi pravijo, da je treba manj goveje živine kakor prejšnja leta, zato pa mora biti vsa dobro negovana.

Pri smučanju se je smrtno ponesrečil 12-letni Anton Capuder, posestnikov sin iz Soteske pri Moravčah. Sam si je napravil nove smuči in se šel smučati na breg nad vasjo. Komaj pa se je pognal navzdol, je omahnil in palica se mu je zasadila v trebušno votlino. Fant je imel še toliko moči, da je sam izdrl palico iz telesa. Vaščani so ga našli v snegu in so ga odnesli domov, kjer ga je zdravnik za silo obvezal in brzojavil po reševalni avto. Še tisti večer je bil deček na Golniku operiran. Toda zaman je bila vsa zdravniška spretnost, deček je za strašnimi poškodbami umrl.

Iz Spodnje Štajerske

Smrt priljubljenega duhovnika. Na Frankolovem pri Celju je preminil v 76. letu starosti duhovni svetnik in župnik g. Vaclav Čeh. Nad 20 let je pastiroval svojim župljanom in so ga Frankolčani zaradi njegove dobrotnosti zelo ljubili in spoštovali. Lep mu spomin!

Ponovno opozorilo preseljencem. Štajerski listi objavljajo: Nemci, ki imajo pravico do preselitve v Nemčijo, a se doslej še niso v zadostni meri izjavili, ali se hočejo preseliti iz Ljubljane, odnosno s Kočevskega, se poslednjič pozivajo, da takoj pošljejo svojo prijavo nemškemu pooblaščenca za preselitev v St. Vidu nad Ljubljano, poštno ležeče.

Nemške narodne pesmi v Savinjski dolini. Na Vranskem je druženje brambovcev priredilo v nedeljo 17. t. m. koncert nemških narodnih pesmi. Izvajali so gornještajerske pesmi, vojaške popevke in poljudne skladbe nemških skladateljev.

Iz Hrvatske

Hrvatski pozdrav. Na neko vprašanje, kako naj državni uradniki pozdravljajo v uradu in izven njega, je predsedstvo vlade dalo pojasnilo, da morajo vsi državni uslužbenci brez ozira na položaj v uradu in izven njega glasno pozdraviti »Spremnii« in dvigniti desno roko. Priporočeno je tudi vsem samoupravnim oblastvom in uradom kakor tudi zasebnim ustanovam, da izdajo v gornjem smislu navodila svojim uslužbencem.

Obvezen pouk italijanščine na hrvatskih srednjih šolah. Znano je, da ni bil uveden pouk italijanščine samo po poklicnih, trgovskih, mornariških in kmetijskih šolah, temveč tudi v realnih in klasičnih gimnazijah, na učiteljskih in meščanskih šolah. V zvezi s tem je treba omeniti, da od začetka l. 1940. ta pouk ni bil obvezen v nobeni srednji šoli bivše Jugoslavije. Italijanščina je bila uvedena proti koncu leta 1940. kot neobvezen predmet. Z nedavnim odlokom pa je pouk italijanščine v Hrvatski postal obvezen v vseh srednjih šolah, po klasičnih in realnih gimnazijah, učiteljskih in meščanskih šolah. Pouk italijanščine bo prav tako kakor pouk nemščine obvezen od druge do osme šole, na učiteljskih pa že v prvem razredu.

Iz Srbije

Visok življenjski praznik Alojzija Luznika. V Jagodini v Srbiji, kamor se je k svojemu sinu preselil že pred tremi leti, je slavil osemdesetletnico svojega delavnega življenja g. Alojz Luznik. Jubilant se je rodil 14. februarja l. 1862. v Montespinu. Po dovršitvi učiteljskega je služboval kot učitelj. Mnogo se je bavil z izdelovanjem harmonijev, v čemer se je uveljavil kot strokovnjak. Istemu namenu je služila tudi tvornica, ki jo je po opustitvi učiteljevanja ustanovil skupno z g. Lenarčičem na Vrhniku. Njeni izdelki so si utirali že tedaj pot po vsem Balkanu. Pozneje se je z rodbino naselil v Celju, kjer je bil zelo spoštovan. Tu mu je umrla dobra žena. Zdaj živi v Jagodini pri svojem sinu inž. Zoranu, nameščenem v tamkajšnji pivovarni. Še danes v Jagodini kaj rad sede k harmoniju, ki je njegov lastni izdelek, da nanj zaigra in pri tem zapoje. Alojzu Luzniku še mnogo srečnih let!

Smrt bivšega ministra dr. Peleša. V nedeljo 25. t. m. je umrl v Beogradu v 75. letu starosti bivši minister in narodni poslanec dr. Dušan Peleš. Bil je po rodu iz okraja Gline na Hrvatskem. Pravne nauke je dovršil v Pragi l. 1892. Nato je stopil v sodno službo in bil od l. 1896. do l. 1914. javni notar in advokat v Petrinji, a l. 1914. se je preselil kot advokat v Zagreb. Od l. 1906. do l. 1918. je bil član hrvatskega sabora, izvoljen na listi hrvatsko-srbske koalicije. V zagrebškem veleizdajniškem procesu je bil obtožen, vendar ga je poslanska imuniteta zaščitila pred sodiščem. L. 1918. je bil član časnega narodnega predstavništva, l. 1923. pa izvoljen za poslanca. V vladi Stojana Protića je bil l. 1920. minister za pravosodje, v vladi Nikole Pašića v l. 1923.-24. pa minister za socialno politiko.

Detektivska zgodba o nezvesti ženi

Ko sem mu v obliki predujma izplačal že celo premoženje, mi je gospod detektiv zagotovil, da mi predloži o zakonski nezvestobi moje žene v teku štirindvajsetih ur nastančno poročilo. Pomirjen sem zapustil detektivsko pisarno, zanašaje se na preizkušeno spretnost gospoda detektiva in njegove podatke, ki bodo vendarle že nekoliko osvetlili moje domače ognjišče in mi razodeli, kdo lazi za mojo ženo. Da ji je nekdo dvoril, je bilo nedvomno. Tedne že sem hodil na prežo, a vse zaman. Zdaj pa bo vendarle že zadeve konec in nadejal sem se, da bom zgrabil kalitelja svojega zakonskega miru za vrat.

Kmalu popoldne sem poljubil ženo na čelo in hlineč ravnodušnost odšel. Ko sem stopil skozi hišna vrata na cesto, je takoj zbudila mojo pozornost sumljiva postava, ki je hodila pred hišo gor in dol. Pogledal sem možu v obraz, in ta je takoj pobesil oči in šel dalje. Obstal sem in pogledal za njim.

»Tale bo,« sem si rekel in stopil čez cesto, kjer sem se skrila za prva vrata.

»Tale bo,« sem zmagoslavno ponovil in ga premeril od lakastih čevljev pa do sivega zametastega klobuka, pri čemer sem dejal da neumnjšege bedaka še nisem videl.

Zvečer sem se vrnil domov. Ženi nisem omenil besedice. Zaprl sem se v svojo sobo in telefonično poklical detektivsko pisarno.

»Halo, kaj je novega?«

»Gospod,« sem dobil odgovor, »vse poteka v najlepšem redu. Pomirite se, ničesar se vam ni treba bati...«

»Zakaj ne?«

»Ker je dotičnik tepec ki se z vami vobče ne more vzporejati. Rečem vam, gospod, da smo vestno pljunili v roke in dosegli uspeh. Ali vas zanimajo podrobnosti?«

»Na vsak način,« sem dejal.

»Dotičnik se je pojavil pet minut čez petnajsto pred vrati vaše hiše. Sprva se je nekam obotavljaj, potlej pa je šel na drugo stran ceste in se skrila za hišna vrata...«

»Kakšne vnanjosti je bil?« sem vprašal.

»Nepomembne, gospod, docela nepomembne. Še enkrat vam rečem, bedak, na katerega vam ni treba biti ljubosumen...«

»Ali je imel lakaste čevlje, siv zametast klobuk...«

»Ne!« mi je odgovoril glas v telefonu.

»Kako pa je bil oblečen?«

»V promenadne čevlje, rumen površnik, črn klobuk...« sem dobil odgovor.

»Oprostite, to je pomota,« sem dejal nejevoljno. »Tisti mladi mož, ki je danes ob petnajstih za hišnimi vrati prežal, je imel lakaste čevlje in siv zametast klobuk...«

»Oprostite, ta mladi mož je bil nameščeneec naše detektivske pisarne, ki sem ga poslal tja, ker nisem utegnil priti osebno... Najbolj nadarjeni detektiv, kar jih imam. Pred seboj imam njegovo poročilo. Promenadni čevlji, rumen površnik, črn klobuk, bedast obraz...«

To mi je bilo pa že preveč:

»Neumnost, zato sem vas torej plačal, da me zdaj še žalite?« sem se zadiril v telefon.

»Kako to?« me je vprašal glas v telefonu.

»Oni, ki ga je bil vaš nedosledni detektiv opazeval, sem bil jaz!«

Brđody

PISMO BREZ NASLOVA

Gospodinja: »Marička, ali ste že odnesli pismo na pošto?«

Marička: »Da, gospa.«

Gospodinja: »A niste opazili, da sem pozabila napisati naslov?«

Marička: »Opazila sem že, toda mislila sem, da nočete, da bi jaz vedela, komu pišete.«

DOBRO ZDRAVILO

A: »Gospod doktor, izredno hitro ste odpravili pri moji ženi nervoznost.«

B: »Nič posebnega! Rekel sem ji, da je nervoznost znamenje staranja...«

H. von Kleist:

Potres v Čileju

Zgodovinska povest

Nadaljevanje

Mesec je že spet blede pred jutro zarjo, preden sta zaspala. Brez konca in kraja sta namreč kramljala o samostanskem vrtu in ječah in o vsem, kar sta bila pretrpela drug za drugega. In zelo sta bila ginjena, ko sta pomislila, koliko gorja je moralo zadeti svet, da bi bila ona dva srečna!

Sklenila sta, da pojmeta v La Concepcion, kakor hitro ponehajo potresni sunki. Tam je imela Jožefa prijateljico. Z malim predumom, ki sta ga upala dobiti od nje, sta se nameravala vkrcati za Španijo, kjer so prebivali Jeronimovi sorodniki po materini strani, ter tam skleniti svoje srečno življenje. Nato sta med neprestanim poljubljanjem zaspala.

Ko sta se prebudila, je bilo solnce že visoko. Zapazila sta v svoji bližini več družin, ki so si pri ognju pripravljale malce zajtrka. Jeronim je pravkar tudi premišljal, kako bi preskrbel hrane za svoje, ko je stopil k Jožefi mlad, čedno oblečen moški. V naročju je imel otroka in jo ponižno vprašal, ali bi hotela Jožefa tega ubogega črvička malo vzeti na svoje prsi, ker leži njegova mati poškodovana tam pod drevjem. Jožefa je bila nekoliko zbegana, ko je zagledala znanca v njem. Ko pa je ta v napačnem tolmačenju njene zbeganosti nadaljeval: »Bilo bi samo za nekaj trenutkov, dona Jožefa. To dete ni ničesar užilo izza tiste ure, ki nas je vse onesrečila.« je odvrnila: »Molčala sem iz drugega razloga: don Fernando. V teh strašnih časih se nihče ne brani deliti to, kar morda premore.«

Nato je vzela malega tujca in mu dala piti na svojih prsih, medtem ko je izročila lastno dete očetu.

Don Fernando je bil zelo hvaležen za to dobroto in je vprašal, ali se ne bi hotela napotiti z njim k oni družbi, kjer so pri ognju prav tedaj pripravljali malce zajtrka. Jožefa je odvrnila, da bi z veseljem sprejela to ponudbo. Ker tudi Jeronim ni nič ugovarjal, je šla z njim k omenjeni družini, kjer sta jo zelo iskreno in ljubezljivo sprejeli obe svakinji dona Fernanda. Obe je poznala kot zelo dostojni mladi dami.

Dona Elvira, soproga dona Fernanda, ki je na nogah hudo ranjena ležala na tleh, je s silno priaznostjo pritegnila dono Jožefo k sebi, ko je zagledala svojega upalega dečka na njenih prsih. Tudi don Pedro, njegov tast, ki je bil ranjen v ramo, ji je dobrohotno pokimal z glavo.

V Jeronimovem in Jožefinem srcu so se budile čudne misli. Ko sta videla, da ravna jo z njima tako zelo dobrotno in zaupljivo, nista vedela, kaj naj mislita o minlosti, moršču, ječi in o zvonu. Ali nista vsega morda samo sanjala? Bilo je, kakor bi se bili vsi duhovi spoprijaznili izza strahotnega udarca, ki je bil zagrmel vanje. V spominu sploh niso mogli nazaj dalje kakor do potresa.

Samo dona Elizabeta, ki jo je bila neka prijateljica povabila na igro včerajšnega jutra, a je vabilo odklonila, je včasih z zamišljenim pogledom obstala na Jožefi. Ali poročilo, ki je svet govorilo o novi, strahoviti nesreči, je pahnilo njeno komaj zdajšnosti ubeglo dušo pet nazaj vanjo. Pravili so, kako je bilo mesto brž po prvem glavnem sunku polno žensk, ki so povile vpricho vseh moških. Kako so begali menihi z razpelom v rokah okrog in kričali, da je nabočil konec sveta. Kako so neki straži, ki je na povelje kraljevega namestnika zahtevala, naj izpraznijo cerkev, odgovorili, da v Čileju ni nobenega kraljevega namestnika več. Kako je moral dati kraljevi namestnik v najstrašnejših trenutkih postaviti višice, da je preprečil rop in tatvine. Kako je neki posestnik v prenažljenosti zagrabil in na mestu obešil nedolžnega človeka, ki se je bil zadaj rešil iz neke goreče hiše.

Dona Elvira (Jožefa je imela mnogo posla z njenimi poškodbami) je porabila priliko, ko je bilo vse navzkriž najbolj živahno pri-

povedovanje, pa jo je vprašala, kako se ji je kaj godilo ta grozni dan.

Ko ji je Jožefa z občutkom tesnobe v srcu omenila nekatere poglobitve poteze iz vsega, je videla, kako so doni Elviri olze zalile oči. Dona Elvira jo je prijala za roko in ji jo stisnila ter pomigala naj molči. Jožefi se je zdelo, da je med blaženimi. Čeprav je minili dan prinesel še toliko gorja na svet, je vendar čutila, da ji je vse prineslo dobroto, kakršne ji ni bilo še nikoli naklonilo nebo.

In v resnici ji je bilo, kakor bi se bil človeški duh sam ko lepa cvetka odpiral sredi teh grozotnih trenutkov, ko je bilo uničeno vse pozemsko imetje človekovo in je celotni naravi pretiila pogibel.

Kakor daleč je egal pogled, je bilo videti ležati po polju pomešane ljudi vseh stanov, kneze in berače, matrone in kmetice, državne uradnike in dninarje in redovnike in redovnice. Drug drugega so pomilovali, si vzajemno nudili pomoč in to, kar so za ohranitev svojega življenja še morda oteli, veselo delili, kakor bi bila splošna nesreča pretvorila v eno družino vse, kar je uteklo smrti. Namesto brezpomembnih pomenkov so pripovedovali zdaj primere veličanskih dejanj. Ljudje, ki so jih bili sicer v družbi malo cenili, so očitovali rimljansko veličino. Bilo je na kope primerov neustrašenosti, vedrega preziranja nevarnosti, samozatajevanja in božanske požrtvovalnosti, ko so ljudje brez obotavljanja zametavali svoje življenje, kakor bi ga bilo nalik ničvrednemu blagu že spet lahko najti nasledni korak. Ker pač ni bilo nikogar, ki se mu ne bi bilo pripetilo ta dan nič ganljivega, ali ki ne bi bil sam storil ničesar velikodušnega, je bila bolečina v siehernem človeškem srcu pomešana s toliko sladke radosti, da po Jožefinem mnenju sploh ni bilo mogoče reči, ali ni vsota blaginje po eni plati za prav toliko narasla, za kolikor je na drugi strani pojenjala.

Ko sta se oba naveličala tihega premišljanja o tem, je prijel Jeronim za roko Jožefo in jo z neizrekljivo veselostjo vodil gor in dol po senčni hladnici margarantovega gozda. Dejal ji je, kako je pričel takega duševnega razpoloženja in zbog prevrata vseh razmer opustil svoj sklep, da bi se prepeljal v Evropo. Usodil da se bo, ako je kraljevi namestnik, ki se je bil kazal vedno naklonjenega njemu, še živ, pasti predenj na kolena. Tač da upa (tu jo je poljubil), da ostane z njo v Čileju.

Jožefa je odgovorila, da se porajajo slične misli tudi v njej. Tudi ona da ne dvomi o bravi z očetom, ako je le še živ. Namesto da bi se on vrgel pred kraljevega namestnika na kolena, je svetovala, naj gresta v La Concepcion in od tamkaj pismeno započneta delo sprave z njim. Za vsak primer sta tam le blizu pristanišča. Ako potečejo pogajanja po njuni volji, se pa lahko brž vrmeta v St. Jago. Po kratkem premisleku je Jeronim pristal na ta modri predlog. Premišljuje o bodočnosti, če je še nekaj časa sprehajal z njo okrog po stezah, nato pa sta se oba vrnila k družbi.

Medtem se je približalo popoldne. Ker so potresni sunki pojenjali, so se srca zbranih beguncev šele malo pomirila. Raznesla se je več, da bo v dominikanski cerkvi, edini, ki ji je potres prizanesel, opravil slovesno mašo sam samostanski prelat in prosil Boga, naj odvrne nadaljno nesrečo. Ljudstvo se je že iz vse okolice odpravljalo in hitelo v trumah v mesto. V družbi dona Fernanda je nekdo sprožil vprašanje, ali naj se udeleže te slovesnosti in se pridruži splošnemu toku. Dona Elizabeta se je z bridkostjo v srcu spomnila, kakšno gorje se je bilo včeraj pripetilo v tej cerkvi. Da se bodo take zahvalne slovesnosti še ponavljale in da se potem, ko bo nevarnost že bolj pri kraju, lahko vdajo s tem večjo vedrostjo in mirom čustvu. Jožefa, ki je z nekakšno navdušenostjo tačoj vstala, je izjavila, da še ni nikdar živahneje kakor prav zdaj občutila hrepenenje klečati

pred obličjem Stvarnika, ki tako razodeva svojo nepojmljivo in vzvišeno moč. Dona Elvira se je živahno pridružila Jožefinemu mnenju. Vztrajala je pri tem, da naj gredo k maši. Zaklicala je donu Fernando, naj bo on na čelu družbe, nato pa je vse vzdignila kvišku, od koder so sedeli, celo dono Elizabeto.

Ker pa so opazili, da slednji silno valovijo grudi, ko med oklevanjem vrši malenostne priprave za odhod, in ker je na vprašanje, kaj ji je, odgovorila, da niti ne ve, kakšno nesrečno svarilo se budi v njej, jo je dona Elvira pomirila in jo pozvala, naj ostane pri bolnem očetu.

Jožefa je rekla: »Tedaj pa mi boste, dona Elizabeta spet odvzeli tega ljubljence, ki je že znova pri meni, kakor vidite.«

»Prav rada,« je odvrnila dona Elizabeta in se pripravila, da ga prime. Ker je ta zbog krivice, ki se mu je zgodila, žalostno vokal in nikakor ni hotel privoliti, da bi ga odvezli Jožefi, je Jožefa, smehljaje se rekla, da ga hoče ar obdržati, pa ga je spet tiho poljubila.

Don Fernando, ki mu je zelo ugajala vsa prisrčna dostojanstvenost njenega vedenja, ji je ponudil roko. Jeronim, ki je nosil malega Filipa, je spremljal dono Konstanco. Ostali, kar jih je bilo članov družbe, so šli za njimi. In v tem redu se je pomikal prevod v mesto. Komaj so prišli kakih petdeset korakov daleč, zaslišijo klicati dono Elizabeto, ki je bila medtem živahno in na tihem govorila z dono Elviro: »Don Fernando! Zagledajo jo, kako z nestrpnimi koraki hiti za sprevidom. Don Fernando obstane in se obrne. Ne da bi bil izpustil Jožefo, jo počaka in vpraša, kaj želi, ko je nekoliko oddaljena obstala, kakor bi čakala, kdaj ji pride nasproti.

Dona Elizabeta se mu je nato približala, dasi ne rada, kakor je bilo videti, pa mu je pošepetala na uho nekaj beedi, vendar tako, da jih dona Jožefa ni mogla slišati.

»No,« je vprašal don Fernando, »in nesreča, ki se lahko rodi iz tega?« Dona Elizabeta mu je s preplašenim obrazom dalje šušljala na uho.

Dona Fernanda je v neievolji podplula rdečica. Odvrnil je, da je dobro in da naj se dona Elvira nič ne boji. In je spremljal svojo damo dalje.

Ko so prišli v dominikansko cerkev, so že veličastno donele orgle. Neprečedna množica ljudstva je valovala v cerkvi. Gneča je segala še daleč pred portal na prosto pred cerkvijo. Visoko v okvirih slik so se po stebrih obešali dečki in s pričakovanja polnimi posledi držali v rokah svoje čenice. Z vseh lestencev je žarelo. Legal je že mrak in s stebrov so se odražale skrivnostne sence. V skrajnem ozadiju cerkve je žarela kakor samo sonce, ki jo je obsevalo, iz barvanega stekla izdelana velika roža.

Ko so zdaici obmolknile orgle, je zavladala v vsem zboru tišina, kakor da nima nihče glasu v prsih. Nikdar še ni iz krščanske stolnice plaval proti nebu tak plamen gorečnosti kakor ta dan iz dominikanske stolnice v St. Jago. In nobeno človeško srce ni toplje gorelo kakor Jeronimovo in Jožefino.

Slovesnost se je bila začela s pridigo. Govoril je z lece eden izmed najstarejših kanonikov, oblečen v slavnostno oblačilo. Začel je takoj s slavo, častjo in hvalo, da so na tem delu sveta, razutem v razvaline, ljudje še sposobni, da jecljajo kvišku k Bogu. Ročavi koreteljna so se široko opletali okrog drhtečih rok, ki jih je dvigal visoko proti nebu. Opisoval je, kaj se je zgodilo na migljaj Vsemogočnega. Sodni dan ne more biti groznejši. In ko je, kazoč na razpoko, ki jo je bila dobila stolnica, imenoval tudi včerajšnji potres samo oznanjevalca tega, je vse navzočne preletela groza. Nato je s pridigarsko zgovornostjo prešel na npravno pokvarjenost v mestu. Očital mu je grehota, kakršnih nista videli niti Sodoma in Gomora. In samo neskončnemu božjemu usmiljenju je pripisoval, da ni mesto čisto izginilo s površja zemlje. Ko pa je kanonik pri tej priliki obširno omenil zločin, izvršen na vr-tu karmeličanskega amostana, je kakor meč presunilo duši naših dveh nesrečnežev, ki sta zaradi pridige že tako bili do dna potrti. (Dalje)

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Omaka iz kislih kumar. Napravi svetlo prežganje iz dveh žlic masla in dveh žlic moke, prepraži na njem nekaj zelo na drobno sesekljane čebule, peteršilja in česna. Nato prilij juhe in ko se vse malo pokuha, dodaj nekoliko na drobne listke zrezanih kislih kumar, osoli in popopraj. Če imaš, pridaš naposled še malo kisle smetane.

Tudi suhi limonovi olupki so dobra začimba. Včasih nam limonovi olupki ostanejo, da jih ne moremo porabiti v presnem stanju kot začimbo za juhe, sladke jedi in podobno. Take preostale olupke posušimo, da jih rabimo, kadar nimamo presnih.

Kako ravnaš z zmrazim krompirjem. Zadnji hudi mraz je zakrivil, da je zmrazilo po naših kletah mnogo krompirja. Kadar krompir pozebe ali zmrazne, postane voden in sladek ter rad zgine. Sladki krompir ni dober in ga razsiadimo na ta način, da ga hranimo osem dni v prostoru, kjer je toplote 15 do 20 stopinj Celzija. Gotovo vas zanima, zakaj se to zgodi. Ko gomolje jeseni spravimo, imajo navadno 15 do 17 odstotkov škroba. Med hranjenjem pa ta množina zavoljo dihanja gomoljev precej pade. Pri dihanju se namreč škrob pretvarja v sladkor, ta pa v obliki plina uhaja iz gomoljev. Če pa krompir zmrazne, se ne more v redu izvrševati dihanje, zato se tudi sladkor ne spreminja v plin in ne uhaja, marveč ostaja v gomolju in povzroča sladkobo. Ako zdaj prenesemo zmrazli krompir v toplo sobo, se dihanje obnovi, sladkor se porazgubi in krompir je spet okusen. To pa se da izvesti le, če krompir ni preveč zmrazil. Kakor hitro pa je krompir čisto zmrazil, se dihanje ne more obnoviti, zaradi tega ostane sladkor v njem in plodovi silno hitro zginejo. Seveda takega krompirja ne bomo prenašali na toplo, kar bi le pospešilo gnitje, temveč ga bomo počasi odtajali in čim prej porabili.

Kali s krompirja za hrano je treba odstraniti. Če opazimo na krompirju kali, moramo te takoj odstraniti, ker jemljejo gomoljem preveč redilnih snovi. Pustimo jih le pri krompirju, ki ga mislimo porabiti za seme. Potrebno je tudi, da krompir v rednih presledkih pregledamo in odstranimo pokvarjene plodove.

Praktični nasveti

Dobro spanje je potrebno zdravju. Če se človek v spanju dobro odpočije, se počuti zdravega in je za delo sposobnejši. Dolgo trajanje slabega spanja je podlaga za okuženje s kakršnokoli boleznijo. Za zdravo in koristno spanje je treba, da človek ne uživa za večerjo težkih jedi, da ima v spalnici dober zrak in da je okoli spečega čim tišje. Za dobro spanje je prav dobro, da ima človek noge na toplem in da nima v glavi vročine. Če imate glavo prevročno, jo ohladite s tušem ali pa s hladnimi obkladki. Če vas boli glava, vzemite proti temu lek. Hladne noge si ogrejte prej v topli vodi, da bo vaš spanec trden. Pogosto kopanje v mlačni vodi pripomore do dobrega spanja in trdnega sna. Pri spanju je treba dihati enakomerno in globoko, ker se s tem kri enakomerno porazdeljuje po telesu in tako blagodejno vpliva na možgane. Ni dobro, če imate v blazinah preveč perja. Vzglavja naj bodo bolj trda, tako da blazine niso preveč tople. Prvi pogoji za dobro spanje pa so zmerno življenje, čim manj razburjanja in telo naj ne bo preveč utrujeno.

Čiščenje vrat in vratnih obojev. Najprej dobro umij vrata in vratne oboje z mlačno vodo in milom, potem jih pusti, da se posušijo. Zatem vzemi malo petroleja, kateremu primešaš nekoliko olja, in s to mešanico namaži vrata in oboje. Pusti, da se posuši. Vrata in oboje se bodo svetili kakor novi.

Juhne madeže iz volnenega blaga spraviš, če jih drgneš z enakim blagom, namočenim v mešanico iz enakih delov terpentinskega olja in bencina. Nato izperi madeže z mlačno milnico.

Umivanje glave. Preden si začneš umivati glavo, si temeljito skrtači lase. Nato si glavo in lase umij, najbolje z dobrim šamponom, potem pa splakuj s toplo čisto vodo tako dolgo, dokler prihaja zamazana voda.

Zakaj je sodobni človek dalje časa mlad

Čile in mladostne postave med priletnimi ljudmi so značilni pojavi našega časa. A ne samo zunanost, temveč še bolj duševna in telesna čilost sta tisto, kar pogosto prikriva na človeku 10 ali tudi več let. Mlad je pač, kdor mlado misli in dela in kdor ne dovoli starosti, da bi se mu naselila na obrazu ali v srcu.

Mladostne postave med priletnimi ženskami enako niso posledica mladostno naglašene mode, temveč ima zabrisanost starosti svoj vzrok v resnični telesni svežosti.

V enem stoletju je pridobila ženska, kakor pravijo, na svoji mladosti dobrih deset let, tako da doseže zdaj šele s štiridesetim letom mejo, ki jo je dosegla prej že s tridesetim. Z drugimi besedami: ljudje so se stariji prej hitreje življenje je šlo svojo pot hitreje in se je približalo starostni meji kakor zdaj. Če ostanemo zdaj mladi ali vsaj mladostni 10 pa tudi 20 let več, kakor so bili naši pradedi, je zato potrebno, da se življenjski potek zadrži in da nam ostane življenjska sila ohranjena dalje časa, kakor je bilo to v starih časih. Zdaj nekako štedimo z leti svojega življenja.

Čas, v katerem živi človek, se ravna po utripanju njegovega srca. V otroških letih utriplje srce 120-krat v minuti, v visoki starosti pa samo še 60-krat. To so naravna dejstva, toda človek stoji nad živaljo tudi v tem, da lahko do neke meje sam izpreminja svoj življenjski potek, in ker se mora vsako življenje po naravnih zakonih končati s smrtjo, gre seveda človekovo prizadevanje za tem, da bi uredil svoj življenjski potek v smotru zadrževanja. Ne gre torej kratkoma-lo za to, da bi se podaljšalo življenje na 100 ali 120 let, temveč za to, da si človek ohrani življenjsko silo, čilost in svežost tudi v visoki starosti. Človek bi bil rad s 40 leti, kakor da mu je šele 30 let, s 60, kakor da je 50-letnik, z 90 leti kakor da mu je šele 60 let.

To se je človeštvu v zadnjih stoletjih že precej posrečilo. Govorimo seveda o prosvetljenih narodih, živčih v zdravstveno urejenih razmerah. Dokaz nam nudijo podatki, iz katerih je razvidno, da se je v zadnjih stoletjih znatno premaknila starostna meja v človeškem življenju. Naš življenjski potek je zdaj precej počasnejši, kakor je bil pred sto leti. Z uspehom smo zavrlj uro svojega življenja in zato ostanemo dalje časa mladi, odnosno mladostni.

Prestavljanje črk v besedah, da se dobi drug pomen

V mnogih besedah lahko premenjamo črke tako, da dobimo nove besede z docela različnim pomenom. Ugankarjem je taka reč že znana in jo imenujejo s tujo besedo anagram. To igračkanje s črkami ali anagram ima že dolgo zgodovino. Kot iznajditelja anagrama navajajo Likrofona iz tretjega stoletja pred Kristusom. Mnogo so se s tem pečali stari Judje. Največji razmah pa je dosegel anagram v 16. in 17. stoletju.

Marsikateri anagram je tako zaslovel, da so ga že mnogokrat navajali. Tako so na pri-

Zadnji vodi primešaj malo kisa in nato lase posuši.

Zmečkana metla se da naravnati. Ne vrzi metle proč, če je sirk zmečkan. Vzemi vedro vroče vode in drži metlo nad vzdigajočo se paro. Sirk se bo na ta način izravnal.

Pleteno pohištvo očistiš najbolji z močno milnico brez sode, ki napravlja pohištvo si-vo. Krtači pletenino z mehko krtačo in jo potem nekajkrat izperi z vročo vodo. Posuj pletenje nato z žveplenim praškom in pusti, da se čisto posuši. Nato odstrani žveplo s čistim čopičem.

Lakastim čevljem obnoviš sijaj takole: Vzemi 100 delov vinskega cveta, en del kafe, 16 delov smole in štiri dele beneškega terpentina. Posebej raztopi en del sladkorja v vodi. Potem zmešaj obe raztopini. Po enodnevem stanju na toplem je sredstvo uporabno. Čevlje pred snaženjem oteri z žganjem, potem pa jih namaži z mehkim čopičem.

mer iz imena »Aristoteles«, ki je bil prvak grških modrijanov, skovali po zamenjavi črk: »Iste sol erat« (Bil je solnce).

Revolution francaise (francoska revolucija) so pretvorili v značilen stavek: »Un Cor-se la finira« (Korzičan jo bo končal), ki potrjuje zgodovinsko dejstvo glede Korzičana Napoleona. Po padcu Napoleona pa je neka bistra glava isto »Revolution francaise« pretvorila v: »La France veut son roi« (Francija hoče svojega kralja). V obeh teh primerih pa niso porabljene vse črke iz »Revolution francaise«. Morilcu Henrika III je bilo ime »Frere Jacques Clement« in po zamenjavi črk so v tem imenu odkrili: C'est l'enfer qui m'a crée (Pekel me je ustvaril).

Zanimivo je, da so v pretekli svetovni vojni nemške in avstrijske čete korakale proti Rusom z bojnim klicem: »O du Banner Galizien« (O ti prapor Galicije), ki je natanko obsežen v imenu velikega italijanskega pesnika »Gabriele d'Annunzio«.

Posebno znamenit anagram je sestavil šolski ravnatelj v Lesznu v zapadni Poljski po imenu Jablonski. Zgodovina tega anagrama je takale:

Ko se je poznejši poljski kralj Stanislav Leszcinski v svoji mladosti vrnil s potovanja, se je zbrala vsa rodbina Leszcinskih v Lesznu, da bi pozdravila prestolonaslednika. Pri tej priliki se je hotel postaviti tudi šolski ravnatelj s svojimi učenci. Odbral je 13 dečkov, ki naj bi preoblečeni v mlade voja-ke predvajali razne kratke bojne plesse. Vsak izmed njih je v roki držal eno izmed črk, ki sestavljajo latinsko ime rodbine »Domus Les-cinia«. Ob koncu prvega raianja so stali drug poleg drugega tako, da si mogli brati »Domus Lescinia«. Po drugem plesu so se dečki razvrstili tako, da si bral: »Ades inco-lumis« (Nepoškodovana si tu), po tretjem pa se je prikazal napis: »Omnis es lucida« (Vsa si bleščeča), po četrtem: »Lucida sis omen« (Bodi svetlo znamenje), nato: »Mane sidus loci« (Ostani zvezda kraja), potem: »Sis columna Dei« (Bodi steber boga) in naposled še: »I, scande solium (Pojd, zasedi prestol). Zadnja premenjava črk je bila toliko pomembnejša, ker se je prerokba pozneje tu-di res izpolnila.

JASNO KO BELI DAN

Teodor se je oženil pred leti z vdovo Val-purgo, ki je imela dvajsetletno hčerko Doro-tejo. Teodorjev oče Hilarij se je zaljubil v deklico Dorotejo in se poročil z njo. Tako je postal Teodorjev oče Hilarij Teodorjev zet in Teodorjeva pastorka njegova mati kot žena njegovega očeta.

Kmalu nato je rodila Teodorjeva žena sin-ka; ta je bil torej svak Teodorjevega očeta in obenem njegov stric kot brat Teodorjeve mačehe. Nato je rodila Teodorjeva mačeha, ki je bila obenem Teodorjeva pastorka deč-ka, ki je bil Teodorjev brat, obenem pa tudi njegov vnuk. Teodor sam je bil mož svoje žene in njen vnuk kot sin njenega zeta. Teo-dorjeva žena je bila njegova mačehna ba-bica kot mati Teodorjeve mačehe. In ker je mož mačehne babice očimski dedek, je bil Teodor svoj lasten očimski dedek.

Čudne zdajšnje in pradavne živali

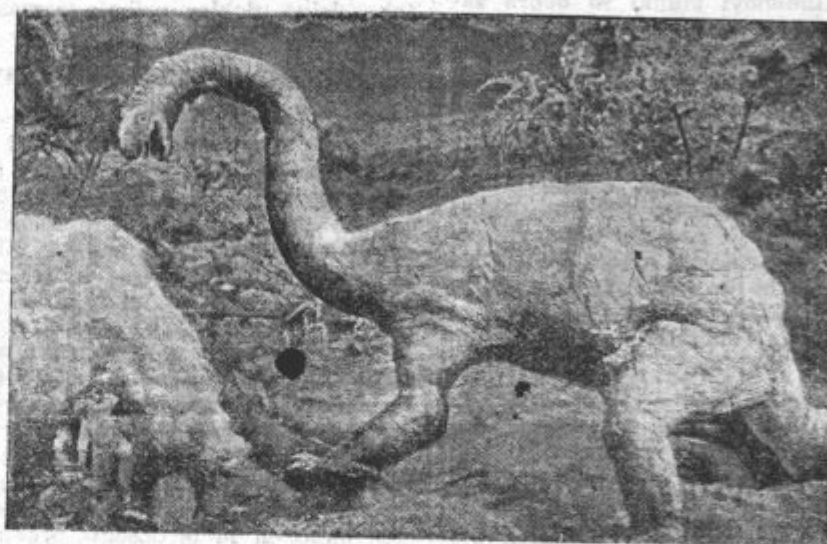
Enereg, kakor ga opisuje pravljica

Bazilisk, kakor ga je ustvarila človeška domišljija

Predpotopni sablasti tiger

Brontozaver je bil orjaška predpotopna žival

V Južni Ameriki išče odprava naravoslovcov čudno žival, ki naj bi bila baje potomec predzgodovinske orjaške živali. Zanimivo je, da se tudi med domačim prebivalstvom Afrike in med Indijanci v Kolumbiji in Južni Ameriki vedno znova pojavljajo zgodbe o skrivnostnih živalih in celo o orjaških zmajih. Nekatere take živali so Evropci res videli.

Če pripovedujejo domačini ob Kongu o irizomi, ki je orjaškemu nilskemu konju podobna žival z rogovi, bi skoro lahko mislili na predzgodovinskega triceratopsa, ki je bil v pradavnih časih ne kot sesalec, temveč kot

plazilec nekakšen prednik našega nosoroga. V Rodeziji pripovedujejo domačini o pravem zmaju s konjskimi kopiti, slonovim telesom, kuščarjevo glavo in kratkim repom. V Keniji in ob Tanganiškem jezeru pripovedujejo domačini o čudni živali, ki jo opisujejo kot napol človeka in napol veliko ptico.

Najbolj čudna je pač žival, ki so jo videli v Kolumbiji in ki je neka srednega med opico in človekom. Ta žival živi na drevju, vse njeno telo je pokrito z dlako, roke ima pa tako dolge, da ji segajo skoro do tal. Trije Evropci so baje to čudno žival videli in pripovedovali, da je podobna pohabljenemu me-

gatherionu iz predzgodovinskih časov. Megatherion, sesalec, je bil večji od slona. Po zemlji je hodil napol vzravnano po zadnjih nogah in se opiral na izredno močan rep prav tako kakor kenguruj. Roke je imela ta žival zelo dolge, telo pa vse poraslo z dlako. Megatherion je spadal med orjaške lenivce, živeče v Južni Ameriki, od koder prihaja zdaj vest o čudni živali. Največji med megatherioni so bili dolgi do sedem metrov. Noge so jim bile zelo okorne. Prvo popolno okostje megatheriona so izkopali že leta 1789. v Argentini in je zdaj skranjeno v madridski muzeju.

Mosazaver naj bi bil pošastna morska gaščerica

Tiranozaver (na desni) v boju s triceratopsom, kakor si ga predstavljamo v domišljiji

Človek ima mnogo čutov

Včasih smo se učili, da ima človek pet čutov, zdaj pa pravijo, da to ni res in da pri človeku novodobna znanost odkriva nove čute. Koliko ima človek čutov, tega nova znanost tudi še ni znala povedati.

Znanost pravi, da je en tak čut tisto, kar navadno imenujemo občutek. To pa ni tisti duševni občutek, ki ima svoj sedež v duši, temveč telesni občutek. Tako imamo na mer občutek za toploto ali za mraz, kar je pri raznih ljudeh različno. Konec jezika ima veliko občutljivost za toploto prav tako, kakor ima roženica v očeh občutek za mraz. Občutek za bolečine razni deli telesa različno sporočajo možganom. Če se kdo nekoliko oprasne ali zbode, to ne povzroča dosti bolečin. Toda kaj drugega je, če nas začne boleti zob.

Imamo tudi občutek za čas, ki je pri raznih ljudeh različno razvit. Nekateri ljudje imajo uro tako rekoč kar v svoji glavi. Celo ponoči. Tak človek se lahko ponoči zbudi takrat, kadar hoče sam in se bo komaj za nekaj minut zmotil. Tudi posluš je dobil nov občutek, katerega nekateri imajo, drugi pa ne. Ljudje s tako imenovanim popolnim poslušom morejo takoj vsak glas spoznati in povedati, kako je visok. To pa z glasbenostjo ni v zvezi. So celo glasbeni ljudje, ki takega čuta nimajo.

Nadalje imamo občutek za ravnotežje, o katerem je znanost ugotovila, da nima svojega sedeža v želodcu, čeprav se pri vožnjah prav tam najbolj oglašča, ampak v ušesni duplini. Ljudje, katerih se rada prime morsk bolezen, imajo občutek za ravnotežje močno razvit. To pa je seveda le slaba tolažba za tistega, ki je dobil morsk bolezen.

Tudi občutek za lakoto in žejo je pri raznih ljudeh različno razvit. Doslej pa znanost še ni mogla ugotoviti, kje ima ta občutek svoj sedež. Poleg vseh je znanost zdaj odkrila še nov čut, ki ga je nazvala občutek za žarke. Splošno je znano, da se rdeča luč človeku zdi bolj topla kakor pa modra, ki se zdi človeku kar hladna, čeprav med modro in rdečo žarnico v resnici ni razločka. Npravili pa so tale poskus: Človeka, kateremu so dobro zavezali oči, da ni vanje mogla vdreti nobena svetloba, so pustili v zaprtem prostoru, kjer je gorela električna luč, da je tam taval z iztegnjenimi rokami. Kadar je njegovo roko zadel žarek modre luči, je človek roko nehote skrčil, kakor bi prišel nekaj hladnega. Kadar pa je njegovo roko zadel rdeč žarek, je roko še bolj iztegnil, kakor bi se hotel ogreti.

Bolezni spreminjajo človekov značaj

Človek izgublja v boleznih potrpežljivost. Sploh dobiva bolnik mnogo napak. Potrpežljivi bolniki so zelo redki, vendar pa se ljudje v raznih boleznih različno obnašajo.

Poglejmo si najprej bolezn, ki jih dobe ljudje zaradi nepravilne prehrane. Med temi so protin, sladkorna bolezen, nenaravno debeljenje in druge. Pred boleznijo se vsi ti ljudje dosti ne ozirajo na pravilno prehrano. Jedila navadno uživajo v preobilni meri. Debeljši ljudje pojedjo precej testenin, sladkorno bolni pa sladščic. Najrajši jedo jedi, ki bi jih ne smeli. Vsi ti ljudje zelo radi jemljejo najrazličnejša zdravila. Za nobeno ceno jih pa ne morete pregovoriti, da bi se držali predpisane hrane. Morda zdrže kakih 14 dni, nato se pa spet vrnejo na jedi, ki jim škodujejo. Zato so navadno zmerom razdraženi. Nezadovoljni so sami s seboj. Jeze se v prvi vrsti na zdravnike. Pobjoljšajo se ti bolniki šele potem, ko se sami prepričajo o resnem stanju, če jim zdravniki s številkami dokažejo, da se je njihov zdrav-

stveno stanje poslabšalo. Človek, ki ga muči protin, dobi napade samo od časa do časa. Če ga nič ne boli, sploh ne misli na svojo bolezen in se obnaša kot zdrav človek. To mu pa baš škoduje.

Tudi ljudje, ki so bolni na srcu, ne čutijo posebnih težav. Bolečine nastopajo šele potem, ko se pojavijo srčni krči. Zdravniška nega bolnika spet popravi. Bolniki te vrste so zdravniku navadno zelo hvaležni. Hvaležnost pa takoj izgine, ko se bolezen znova pojavi. Bolnika se loti vznemirjenje in navadno ne hodi več k prejšnjemu zdravniku, temveč si poišče novega. Neki zdravnik, ki navaja vse te primere, sam pripoveduje, da je takšnega bolnika zdravil šest mesecev, nato ga je pa moral na njegovo prošnjo poslati k drugemu zdravniku. Bolnik je zatem obiskal še vse druge zdravnike, ki so bili v mestu.

Ljudje, ki imajo bolno srce, imajo veliko prednost pred drugimi bolniki. Mnogokrat ozdravijo, čeprav so bili že izgubili vsako upanje. Ko ozdravijo, so presrečni. Čutijo se kot prerojeni in pomlajeni na duhu in telesu. Ljudje, ki trpe zaradi slabe prebave, so navadno prepirljivi. Začetnik evangeličanske vere Luther, ki je imel dobro prebavo, je bil zmerom veseljak. Calvin, ki je trpel bolečine v želodcu, je bil pretirano občutljiv, zaradi česar je rad sumničil in sovražil. Izzivalno in zagrizeno knjigo navadno napiše človek, ki je bolan na želodcu. Vesela, zdrava in življenja polna dela navadno ustvarijo ljudje, ki imajo prebavo zmerom v redu.

Drugačnja je pa zadeva z ljudmi, ki so od narave pohabljeni. Neko grbasto dekle se je hvalilo nasproti svojim tovarišicam, da jo vsi opazujejo, če se pojavi na ulici. To je bilo res. Vsi so jo opazovali zaradi njene telesne napake. Nekateri ljudje s telesnimi napakami pogosto mislijo, da so privlačnejši. Zelo pohabljene osebe pa navadno sovražijo vse ljudi. V vsakem primeru se razvija pri njih samoljublje sorazmerno z višino telesne napake, zato sebe smatrajo za pametnejše in duhovitejše od vseh drugih, in to v tolikšni meri, da so pogosto nasproti vsemu ravnodušni. Zdravniki so ugotovili, da se ljudje, ki so od narave pohabljeni, smatrajo za toliko močnejše in več vredne, za kolikor so bolj pohabljeni od drugih. Zato jim je samoljublje v veliko uteho in jih spominja na besede evangelija, ki pravijo »Zadni bo prvi«. Vsi pohabljeni seveda niso takšni. Med njimi je tudi dosti sijajnih ljudi z veliko duševno bistrino.

Mnoge dolgotrajne bolezni lahko čisto spremenijo človekov značaj. Če je vesel in brezbržen človek zaradi bolezni dalje časa privezan na posteljo, lahko v njegovem značaju nastopi velika sprememba in je po ozdravitvi čisto drugačen človek. Takšne spremembe najpogosteje nastopajo pri mlajših ljudeh.

× V Evropi huda zima, a v Južni Ameriki strašna vročina. Iz Buenos Airesa poročajo, da vlada že šest tednov silna vročina v deželah ob reki Plati. V argentinski prestolnici so izmerili že večkrat 45 stopinj v senci. Bilo je več primerov solnčarice in samo v Buenos Airesu je vročina ubila pet oseb. Še huje je v argentinskem Chacu, kjer je zaradi vročine umrlo mnogo ljudi in živine. Podobno vročino s hudo vlago imajo tudi v sosednem Urugvaj in Paragvaju.

× Na Danskem imajo že mesec dni silno zimo. Že mesec dni vlada na Danskem mraz od 12 do 32 stopinj pod ničlo. Zaradi tega je ribolovstvo čisto onemogočeno. Ribiči zaradi ledu ne morejo iz pristanišč. Otok Anholt je bil zaradi zamrznega morja odrezan tri tedne od ostale Danske. Oskrbovati so ga morali s pomočjo letal. Nekemu drugemu otoku, ki je bil obdan z ledom, je pomagala odprava, ki je hodila 30 km peš po zamr-

lem morju. Mraz je zahteval že mnogo smrtnih žrtev.

× Po pomoti je poljubljal tujo ženo. V Torinu je neki Fulvio zapuščal s svojo mlado ženo stanovanje. Bila sta že pri večnih vratih, ko se je ona nenadno spomnila, da morda stanovanja ni zaklenila. Fulvio jo je uslužno prosil, naj počaka, sam pa je skočil gledat, ali je stanovanje zaklenjeno. S seboj je imel žepno svetilko, ker luči zaradi zatemnitve niso gorele. Toda ko se je vrnil pred hišo in je posvetil v smer, kjer bi morala biti njegova žena, je videl, da je njegovo ženo objemal in poljubljal neznan mladenič. Seveda Fulvio, ki je krepak mož, taka podjetnost ni bila všeč, zato je skočil drznemu mladeniču za vrat. Bila sta si takoj v laseh in kmalu sta se valjala po tleh. Bunke in zausnice so padale vsevprek, dokler se nekaj ljudi, ki so s svojimi svetilkami osvetljevali dvoboj, ni odločilo in poseglo vmes. Ločili so bojeviteža in poklicali redarja, ki je oba odvedel na policijo. Tam je podjetni mladenič, ki je ves čas debelo strmel v Fulvijsvo ženo, pojasnil, da se je zgodila neprijetna pomota. Sestal se je s svojim dekletom in med potjo ga je prosila, naj jo prav pred hišo Fulvija toliko počaka, da skoči ona medtem k svoji šivilji. Mladenič, ki je računal s slabo navado svoje oboževanke, da se rada zaklepeče, je medtem stopil v vežo in si prižgal cigareto, ker je zunaj vlekel veter. Komaj pa je začel kaditi, je že zaslišal ropot lesenih čevljev, kakršne nosi njegovo dekle. Presenečen zaradi tolikšne naglice jo je hotel nagraditi s poljubom. Stopil je od zadaj k njej, jo objel in začel poljubovati. Kaj se je naprej razvilo iz tega, že vemo. Prepovedani sad mu je prinesel precej črnih marog po obrazu. Pogumni Fulvio se je s pojasnilom zadovoljil, tako da se je zadeva s tem končala.

× Smrt vodje nacionalističnega pokreta na Malti. Iz Rima poročajo: Na Malti je umrl v starosti 54 let Hugo Mifsud, eden izmed voditeljev maltskega nacionalističnega pokreta, ki ga je ustanovil Fortunaf Mizzi v obrambo italijansčine in italijanske narodnosti prebivalstva na tem otoku.

× Parnik »Normandie« močno poškodovan. Prekomorski parnik »Normandie« na katerem je v newyorški luki te dni nastal požar, pripada francoski paroplovni družbi »Le Havre America Line«. Zgrajen je bil l. 1934. Na njej je bilo prostora za 1875 potnikov.

Šentrupertsko pismo

Št. Rupert na Dolenjskem, februarja.

Brez vsakega hrupa smo prešli iz starega v novo leto. Predpustni čas, ki je bil včasih čas norenja, se v teh izrednih razmerah ni skoraj nič ločil od adventnega. Zima že dolgo traja, a kaže, da jo bo kmalu konec.

Ob novem letu smo živahno agitirali za »Domovino«. Pridobili smo precej novih naročnikov. Vsem vasem prednjači Kamnje na prijaznih gričkih severno od Št. Ruperta. Upamo, da jih bo počasi še več. Na drugem mestu je pa Št. Rupert, kjer je tudi lepo število naročnikov. Kdor še ni naročnik »Domovine«, jo lahko vsak čas kupi pri prodajalcu »Jutra« in »Domovine« g. Aleksandru Prahu.

Zaradi hudega mraza je marsikateremu kmetu zmrznil krompir, tako da s skrbjo pričakuje časa za saditev.

Silno se je pri nas v poslednjih letih razvil zimski sport, kar ni čudno, saj je pri nas ozemlje prav primerno za smuk.

Ker ima orehovina danes veliko veljavo, kmetje na debelo podirajo orehe. Res je, naj si kmet opomore, toda namesto starih orehov bi morali saditi mlade, sicer bo v naših krajih po nekaj desetletjih oreh čisto izginil, kar bi bilo za naše gospodarstvo velika škoda. Zato sadite orehe!

Poročil se je v Št. Rupertu na Dolenjskem dolgoletni in zvesti naročnik »Domovine« g. Stanko Bartolj iz Kamnja z g. Cilko Florjančičevo iz Drage. Iskrena hvala!

Poravnajte naročnino!!!

ŠALE

Beseda in dejanje

Alojzij Solžič pesnik je sloveč,
k nevesti Ančki pride koprneč.
Tako se krotko Ančka k njemu stisne,
da duša v sveti grozi mu zavrigne.

Kot drobno cvetko nežno jo objame,
drugače pa ničesar ne podvzame.
Alojziju je glavno duša mila,
telesnost mu je le sirova sila.

Ko duša zlahtna njemu k zvezdam plaka,
nestrpno Ančka le poljubov čaka.
Življenje mlado v njej se glasno dere,
Alojzij pa ji solzne pesmi bere.

Za pesmi brez dejanja nima sluha,
samo srditost Ančka v srcu kuha.
Iz roke knjige mu togotno zbijje,
od žlobudravca naglo jo ulije.

DA LE NI BILA POLICIJA

Gospod Rožmarin se vrne domov in ne najde svoje žene kakor običajno ob klavirju.
»Kaj pa je, za božjo voljo, Dragica?« se začudi Rožmarin.

»Niš več ne smem peti«, je razburjena zaplaka ženska.

»Zakaj ne?«

»Zdravnik mi je petje strogo zabranil.«

»Hyala Bogu, da je bil to samo zdravnik,« si odzvalne Rožmarin, »mislil sem že, da je posredovala policija...«

STAROST SE MORA SPOŠTOVATI

Gostilničar: »Priporočam vam to gosjo pečenko, gospod. Pred njo se morate odkriti!«
Gost (ko je pokusil): »Prav imate, starost moramo spoštovati.«

OSREČEVALEC

Melhijor (ženitovanjski posredovalec):
»Danes sem osrečil pet ljudi.«
Gašper: »Kako to?«
Melhijor: »Dva para sem spravil skupaj.«
Gašper: »To so vendar le štirje ljudje.«
Melhijor: »Kaj misliš, da sem jaz napravil to zastonj?«

VESEL JE NJENEGA SPANJA

Vera: »Veš, Zoran, jaz lahko spim, kolkor hočem.«

Zoran: »Kaj ti oče nič ne očita lenobe?«

Vera: »Nasprotno, še vesel je, češ da v spanju vsaj ne zapravljam denarja...«

PREVELIKA ZAUPLJIVOST

Gospa: »Miha, kakšno vreme bo danes?«

Služabnik: »Milostljiva, danes bova imela skoro gotovo dež.«

Gospa: »Midva? Kakšna zaupljivost! Ti boš imel navaden dež in jaz svojega! Razumeš?«

JEZA

»Zakaj gledaš tako mračno?«
»Pravkar sem se hotela nad nečem jeziti,
pa sem pozabila, nad čem...«

KAZEN

Sinek Tevžek si je raztrgal hlače in oče je pograbil palico. Ko mu jih je našteval po tistem delu telesa, na katerem se sedi, se je zgodila očetova nesreča, da so mu tudi počile hlače.

»No, kdo bo tebe zdaj namlatil?« se je razjezil Matevžek.

SMOLA

Mlada žena bogatina Kolobarnika je iz muhavosti pregovorila svojega starega moža, da je po gledališču šel z njo v bar, kjer sta sedla v poseben kotic.

Ko sta se iz bara odpravljala, se je prirnila h gospe neka sumljiva damica in ji zašepetala v uho: »Gospodična, bodite previdni! Starec je znan umazan skopuh...«

NEOBZIRNOST

Trgovec Slabe je povabil na kosilo prijatelja Bistreta. Po jedi mu je seveda, pokazal tudi svojega malega potomca, in mamica je vprašala gosta: »Gospod Bistre, komu je sinko podoben?«

Oprostite, milostljiva gospa, jaz sem šele en dan tu in še ne poznam dobro tukajšnjih gospodov...«

ZDRAVILO ZA PONOČEVALCE

Gospa Rozika je odvadila svojega moža ponočevanja tako, da je nekoč, ko je prišel pozno domov, zašepetala skozi ključavnico: »Ali si ti, Gašper?«

Njenemu možu pa je ime Melhijor in Melhijor prihaja zdaj vsak večer zelo zgodaj domov, spi samo z enim očesom in čaka z revolverjem v roki na prihod Gašperja.

SAJ JE SE NE POZNA

Tomažinova sta dobila za stanovanjska sosedo mlad zakonski par.

»Mislim, da še ne moreta biti dolgo poročena,« reče možu gospa Tomažinova. »Vsako jutro vidim, kako jo poljubi, preden gre z doma. Ti pa tega nikoli ne storiš!«

»Kaj pa misliš, Dušica,« se zgrozi Tomažin, »saj je še prav ne poznam...«

KRATKO, A JEDRNATO

Sorodniki brzojavno vprašajo Izaka, kako naj izvrše pogreb njegove tašče, ali naj jo sežgejo ali balzamirajo ali pa pokopljejo.

Izak (brzojavi): »Najboljše vse troje, da bo bolj držalo...«

MALI OGLASI

KOZE od domačih zajcev, veveric, domačih mačk, lisic, dihurjev, kun, vider — kupuje L. ROT, krznarstvo, Ljubljana, Mestni trg 5.